БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 13 март
Сешанба
№ 50 (13. 486).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ УЧУН

СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Съезди

12 март куни Кремлда СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Съезди ўз ишини бошлади.

Съездни СССР Олий Советининг Раиси **М. С. Горбачев** очди. У 2245 нафар халқ депутатидан даставвал 2092 киши рўйхатдан ўтганлигини маълум қилди. Залдаги депутатларни электрон система ёрдамида рўйхатга олиш бу ерда 2087 депутат ҳозир бўлганлигини қайд этди.

Навбатдан ташқари Съезд очиқ деб эълон қилинади. Кремль Съездлар саройида Совет Иттифоқи гимни янграйди.

Йиғилганлар Съезд президиуми таркибига баъзи аниқликларни киритдилар.

Шундан сўнг раислик қилувчи президиумда Литва ССР вакили йўқлигини маълум қилди. У ерда республика Олий Советининг сессияси бўляпти. У ердан келаётган хабарлар ниҳоятда ташвишли. Сессия қабул қилган ва яна қабул этадиган расмий ҳужжатлар ва қарорлар ҳозирча қўлимизда йўқ. Ҳар ҳолда, бизга келаётган хабарлар у ерда қабул қилинаётган қарорлар республика, унинг халқи ва бутун давлатимиз туб манфаатларига ва тақдирига таллуқли эканлигини кўрсатмоқда.

Съезд СССР Олий Советига, биринчи навбатда Миллатлар Советига, Олий Совет палаталарининг комиссиялари ва Олий Совет комитетларига, Совет ҳукуматига Литва ССР Олий Совети қабул қилаётган қарорлар муносабати билан вужудга келаётган вазиятни ўрганиш, бу қарорларга тегишли баҳо бериш, ана шулар асосида хулосалар чиқариш билан шуғулланишни топширди.

Депутатлар Съезд секретариатини сайладилар.

Шундан кейин улар Съезднинг кун тартиби ва иш тартибини тасдиқлашга киришдилар.

Йиғилганлар СССР халқ депутатлари навбатдан ташқари учинчи Съездининг кун тартибига мунозараларсиз қуйидаги масалаларни киритдилар:

1. Янгитдан сайланган СССР халқ депутатлари ваколатларини эътироф этиш тўғрисида.

2. СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ва СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисида.

3. СССР Президентини сайлаш.

Съезд иши уч кун мобайнида ўтказилади, деб келишиб олинди. Съезднинг очилиш кунида янги сайланган депутатларнинг ваколатларини эътироф этиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга, сўнг СССР Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар, СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисидаги масала юзасидан бўладиган докладни эшитишга, уни муҳокама этишга қарор қилинди. Кун охирига қадар қарор қабул қилинса, эртанги куни СССР Президентлигига номзодларни кўрсатиш ва уларни муҳокама қилиш, сайлов ўтказишга бағишлаш мумкин бўлур эди. Чоршанба куни эрталабки мажлисда яширин овоз бериш натижалари тўғрисида ҳисоб комиссиясининг докладини эшитиш ва тегишли қарорни қабул қилиш мумкин бўлур эди.

Бундай тартиб кўпчилик овоз билан қабул қилинди.

Шундан сўнг депутатлар кун тартибининг биринчи бандини муҳокама қилишга ўтдилар. Мандат комиссиясининг раиси **Б. В. Гидаспов** ўз докладида депутатлар корпуси таркибида иккинчи Съезддан кейинги даврда бўлган баъзи ўзгаришлар, айрим сайлов округлари ва жамоат ташкилотларида ўтказилган сайлов натижалари тўғрисида гапирди.

Съезд мандат комиссиясининг таклифига биноан қайта сайланган СССР халқ депутатлари: Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамиятидан — Н. Ф. Наумовнинг, уруш ва меҳнат ветеранлари Бутуниттифоқ ташкилотидан — Н. И. Ткаленконинг, КПССдан — Н. П. Кустаревнинг, сайлов округларидан Ю. А. Спиридоновнинг, Г. В. Куликнинг ваколатларини кўпчилик овоз билан тасдиқлади.

Шундан кейин Съезд СССР Конституциясига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳамда СССР Президенти лавозимини таъсис этиш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга киришди. СССР Олий Совети Раисининг биринчи ўринбосари **А. И. Лукьянов** доклад қилди.

Доклад юзасидан мунозаралар бошланиши олдидан депутат **Н. Г. Дмитриев** Президентлик лавозимини умуман таъсис этиш керакми, агар керак бўлса, унда хусусан СССР Президентини қачон ва қандай сайлаш лозим, деган принципиал масалани муҳокамасиз овозга қўйишни таклиф этди. Съезд охир оқибатда бундай ёндашувга рози бўлмади.

Биз ҳозир мамлакатимиз ҳокимиятида фалажлик бошланган бир вазиятда турибмиз. Мунозараларни очган депутат **С. С. Алексеев** ўз нутқини ана шуни таъкидлаш билан бошлади. Ҳокимият ҳақиқатан ҳам ишламаяпти, у аслида ишлаш қобилиятига эга эмас. Бир ернинг ўзида депсиниш натижасида ўз-ўзидан пайдо бўлаётган унсурлар кўпаймоқда. Бу эса олдиндан билиб бўлмайдиган оқибатлар хавфини келтириб чиқармоқда.

СССР Конституцион назорат комитетининг раиси Президентлик лавозими тўғрисидаги масаланинг моҳиятини тилга олар экан, ушбу мавзудаги бир қанча жиҳатларни алоҳида кўрсатиб ўтди. Биз шу вақтгача давлат тўғрисида террористик тасаввурга эга бўлиб келдик, деб уқирди у. Давлатни тасаввур этишнинг ўзини ўзгартириш, уни ёрқин, нурафшон мазмунда кўриш керак. Давлат — бу қонунийликнинг, осойишталик, эркинлик, ишонч, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг кафолатидир.

Нотиқ нутқининг иккинчи қисмида «Барча ҳокимият — Советларга!» деган шиор олға сурилди. Биз Олий Совет сингари коллегиал органнинг тузилишида уни шундай тушуниб келдик. Ахир бугун парламент ишида катта нуқсонлар кўринмаяптими? Нотиқ ушбу саволга жавоб берар экан, соф парламент тузилмаси баъзан боши берк кўчага олиб киришга қодирлигини, у ҳар қандай қарорни муҳосара қилиши мумкинлигини ва қизиғи шундаки, диктатурага ҳаммадан кўра кўпроқ мослашганлигини айтди.

Қонуншунос фан маълумотларига асосланиб, ташкилий жиҳатдан тузилмаларга эга бўлган давлат ҳокимиятигина ўз кучларига эга бўла бошлаганлигини тасдиқлади. Фақат ана шу ҳокимият унинг асосий бўлинмалари — судлов, ижроия ва қонун чиқарувчи ҳокимият ўзаро тенглаштирилган тақдирда ниҳоятда марказлаштиришнинг олдини олиши мумкин.

Нотиқ Президент тўғрисидаги масала зудлик билан ҳал этилишини ёқлаб гапирди, бу масала сиёсий системамиздаги катта ва аллақачон етилган ўзгаришлар билан боғлиқ эканлигини таъкидлади. У СССР янги Конституциясини тайёрлашни кечиктирмасликка ҳам чақирди.

Ракета-космик комплексларни ишлаб чиқиш билан кўп йиллар давомида шуғулланиб келаётган депутат **В. Ф. Уткин** ҳар бир киши ўйлаб, масъулият билан иш тутишини тақозо этаётган бугунги вазиятнинг баъзи жиҳатларини ўртоқлашди. Физика ва механика қонунларига кўра, деди у, зарур тезликка эришиш учун ракетанинг яроқсиз бўлиб қолган қисми чиқариб ташланади ва енгиллашган ракета олға интилади. Бу нарса аниқ ҳисоб-китоблар туфайли рўй беради ва агар олиб ташланиши керак бўлган нарсадан воз кечилса, қўйилган мақсадга эришилади. Ҳозир, қайта қуриш даврида зарур жадаллаштиришга эришишга умид боғлаб, ҳаётимизга халақит бераётган кўп нарсаларни ирғитиб ташлаяпмиз, деб сўзида давом этди нотиқ. Лекин айни вақтда кўпинча жуда жиддий хатоларга йўл қўйяпмиз.

Синов майдонларидан узоқ бўлган бу залда, деди нотиқ, гоҳида ҳис-ҳаяжонлар ниҳоятда тўлиб-тошган шароитда қабул қилинган қарорлар учун масъулиятимиз қай даражада чуқурлигини бутунлай тасаввур этиш қийин бўлмоқда. Нотиқнинг фикрига қараганда, қабул этилаётган бир қанча туб қарорларга доир дастлабки ҳисоб-китобларнинг етишмаслиги жамиятимизнинг олға силжишида кутилган жадаллаштиришга олиб келмади.

Нотиқ Съезд Президентни сайлаш тўғрисида қарор қабул қилишига умид билдирди. Бу ишни зудлик билан, сусткашлик қилмай бажариш керак.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг VII пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

12 мартда Тошкентда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг VII пленуми бўлиб ўтди. Пленум қуйидаги масалаларни кўриб чиқди:

1. ВЛКСМ XXI съездида Ўзбекистон ЛКСМнинг позицияси тўғрисида;

2. «Ўзбекистон ёшлари» ҳаракатномасини ишлаб чиқишнинг бориши тўғрисида» бюро ахбороти;

3. Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси аъзосининг мақоми тўғрисида;

4. Жумҳурият комсомол қўмиталарининг бюджетини шакллантириш принципи тўғрисида ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг 1990 йил бюджетини тасдиқлаш ҳақида;

5. Ташкилий масалалар.

Биринчи масала юзасидан Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Носиров маъруза қилди.

Музокараларда: Фарғона шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби Б. Ирисматов, Самарқанд шаҳридаги Темирйўл ноҳия комсомол қўмитасининг биринчи котиби А. Аҳроров, Паркент ноҳия комсомол қўмитасининг иккинчи котиби М. Иброҳимов, Ўзбекистон ССР Ёшлар ташкилотлари қўмитасининг раиси А. Саидов, Самарқанд вилояти Пайариқ ноҳиясидаги 6-мактабнинг муаллимаси, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг аъзоси Ш. Улашова, Андижон вилоят комсомол қўмитасининг иккинчи котиби В. Жеребилов, Сирдарё вилоят партия қўмитасининг йўриқчиси, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг аъзоси И. Эрбеков, Бухоро шаҳар комсомол қўмитасининг биринчи котиби Э. Қосимов, Тошлоқ ноҳиясидаги 75-автобаза ҳайдовчиси, ВЛКСМ XXI съезди делегати М. Матмусаев, Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитасининг котиби А. Томашенко, Андижон тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитасининг котиби А. Калантаров, Қорақалпоғистон вилоят комсомол қўмитасининг биринчи котиби О. Абдимажитов, Хонқа ноҳия комсомол қўмитасининг биринчи котиби К. Жуманиёзов, СССР Ички ишлар нозирлиги Тошкент олий мактаби комсомол қўмитасининг котиби Ф. Шофайзиевлар қатнашдилар.

Иккинчи масала юзасидан Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг иккинчи котиби И. Бибиков ваъз қилди.

Пленум мазкур масалалар юзасидан қарорлар қабул қилди.

Пленум қатнашчилари Паркент воқеасида ҳалок бўлганлар хотирасини ёдга олиб, бир минут сукут сақладилар.

Шундан сўнг пленум қатнашчилари Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг аъзоси мақоми тўғрисидаги масалани кўриб чиқдилар.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси бюросининг аъзоси О. Абдимажитов жумҳурият комсомол ташкилотларининг бюджетларини шакллантириш принциплари ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг 1990 йил бюджетининг асосий кўрсаткичлари тўғрисида ахборот берди.

Пленум Самарқанд вилоят комсомол конференцияси қабул қилган қарорга асосан вилоят комсомол қўмитасининг биринчи котиби Б. Зокировни ВЛКСМ XXI съездига кўпчилик овоз билан делегат этиб сайлади.

Пленум Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг органлари бўлган рўзномалар ва журналлар ходимларининг маошини 1990 йил 1 январдан ошириш тўғрисида қарор қабул қилди. Пленум Ўзбекистон комсомол ташкилотларидан ВЛКСМ Марказий Қўмитасининг сайлаб қўйиладиган органларининг ва ВЛКСМ XXI съезди делегатларидан ВЛКСМ ижроия назорат комиссиясининг таркиби учун тавсия этилганларни тасдиқлади.

Пленум ташкилий масалаларни кўриб чиқди. Тўрткўл ноҳия партия қўмитаси иккинчи котиби бўлиб сайланганлиги муносабати билан М. Ходаевни, жумҳуриятимиздан ташқарига чиқиб кетганлиги муносабати билан В. Репринцевни, партия ишига ўтганлиги муносабати билан Ғ. Усмонхўжаевни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси бюроси таркибидан чиқарди.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг бюро аъзолари этиб, Ўзбекистон ССР Ёшлар ташкилотлари қўмитасининг раиси А. Саидов, «Ёш ленинчи» рўзномасининг муҳаррири Ж. Раззоқов, Ўзбекистон ЛКСМ Наманган вилоят қўмитасининг биринчи котиби М. Турсунов, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси ҳузуридаги малака ошириш институтининг ректори Р. Собиржоновлар сайландилар.

Пленум О. Дубковни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси комсомол ташкилотлари бўлими мудири қилиб тасдиқлади ва бюро аъзоси қилиб сайлади.

Пленум И. Абдукаримовни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг мафкура, М. Абдуллаевни ёшларнинг дам олишини ташкил этиш бўлимларининг мудирлари қилиб тасдиқлади.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси бўлими мудирининг ўринбосари С. Н. Исмоилова, ВЛКСМ Марказий Қўмитасининг котибаси Н. Курзанова, ВЛКСМ Марказий Қўмитасининг шўъба мудири В. Кривошеев, Қирғизистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби Т. Табилдиев, Туркманистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг биринчи котибаси Г. Гелдиева, Тожикистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби О. Ёқубов ўртоқлар иштирок этдилар.

«Комсомолец Узбекистана» рўзномасининг муҳаррирлиги лавозимига А. Пукемов тасдиқланди.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг еттинчи пленуми қатнашчилари жумҳуриятимиз комсомолининг ВЛКСМнинг бўлажак XXI съездида тутадиган позициясини муҳокама қилдилар. Суратқашимиз Е. Ботировнинг пленум ўтган мажлислар бўлмасидан келтирган ушбу суратларидан унинг қандай ўтганини тасаввур қилиш қийин эмас. Кимдир бутун вужуди қулоққа айланиб сўзга чиққанларни тингламоқда, кимдир қизғин баҳслашиб мунозара қилмоқда, кимдир эса...

Таассуфки, назаримизда комсомолнинг бугунги аҳволи айнан ана шу суратларда акс этгандек. Биз комсомолдаги инқироз тўғрисида гап кетгудек бўлса, «юқори»даги аппаратчилар шаънига тинимсиз гапиришни ўрганиб олдик. Аммо энди катта-катта анжуманларни газета ўқиб ёки пинакка кетиб ўтказадиганлар тўғрисида ўйлайдиган вақт келмадимикин?..

2-бетга қаранг!

Марказий сайлов комиссиясида

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисни комиссия раиси Т. Ҳ. Собитов бошқарди.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови юзасидан 4 март куни бўлиб ўтган такрорий овоз бериш якунларини кўриб чиқди. Такрорий овоз бериш 94 та сайлов округида сайлов тўғрисидаги қонуннинг 48 ва 52-моддаларига тўла мувофиқ равишда ўтказилди.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон ССРнинг 92 нафар халқ депутатини рўйхатга олди. Улар орасида 4 нафар аёл, 11 нафар ишчи, 1 нафар колхозчи бор.

Янги сайланган депутатлар орасида КПСС аъзолари ва аъзолигига кандидатлар — 83 киши, партиясизлар — 9 киши.

Депутатлар орасида республикада яшаб турган етти миллатнинг вакиллари бор.

Иккита округда гўё қонун бузилганлиги текширилиши муносабати билан такрорий овоз бериш натижалари қўшимча равишда маълум қилинади.

Марказий сайлов комиссияси 168-Фурқат сайлов округида сайлов тўғрисидаги қонунни бузиш фактларини кўриб чиқди. Округ сайлов комиссияси сайловолди ташвиқоти давомида, сайловчиларнинг рўйхатларини тузиш вақтида, овоз беришни уюштиришда қонуннинг бажарилишини таъмин этмаганлиги таъкидлаб ўтилди. Марказий сайлов комиссияси бу округдаги сайловни ҳақиқий эмас, деб топди. Халқ депутатлари Бухоро область Советига такрорий сайлов ўтказиш учун округ сайлов комиссиясининг янги ҳайъатини тузиш топширилди.

Марказий сайлов комиссияси мажлислар ўртасидаги даврда гражданлардан тушган хат ва аризаларни ҳамда бошқа масалаларни кўриб чиқди.

Комиссия ишида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. Ш. Бекқулбекова қатнашди.

ТАБИИЙ, ТЕХНИК ВА ИЖТИМОИЙ ФАНЛАР СОҲАСИДА ЁШ ОЛИМЛАР, АСПИРАНТЛАР ВА ТАЛАБАЛАРГА ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ МУКОФОТЛАРИНИ БЕРИШ КОМИССИЯСИДАН

Маълумингизки, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг 1990 йилги мукофотларини қўлга киритиш учун ёш олимлар, аспирантлар ва талабалар ишлари қабули эълон қилинган, мукофотни қўлга киритишга талабгорлар ишларини 1990 йилнинг 1 мартига қадар комиссияга топширишлари лозим эди. **Комиссия шу кунгача келган ишларни кўздан кечириб, қабулни 7 апрелгача узайтиришга қарор қилди.**

Шартларни қайтарамиз: илмий муассасаларнинг 33 ёшгача бўлган ёш олимлари, аспирантлари, шунингдек, олий ўқув юртлари ўқитувчилари, аспирантлари ва талабалари томонидан бажарилган ишларгина Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мукофотларини олишга тақдим этилиши мумкин.

Ўзбекистон ССР ФА мукофотларини олиш учун тақдим этиладиган ишларни илмий муассасалар ва олий ўқув юртларининг илмий кенгашлари, комсомол қўмиталари ҳамда ёш олимлар ва мутахассислар кенгашлари тақдим этадилар.

ИЛОВА: иш ўтган уч йил мобайнида бажарилган ва бевосита бир муаллиф томонидан амалга оширилган бўлиши керак.

Ҳужжатларни қуйидаги манзилгоҳга юборинг: 700029, Тошкент, ГСП, Намойишлар хиёбони, 5. Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси, Ўзбекистон ёш олимлар ва мутахассислар уюшмаси. Справкалар учун телефонлар: 39-11-00, 33-73-62.

ЎЗБЕКИСТОН КОМСОМОЛИНИНГ ВЛКСМ XXI СЪЕЗДИДА ТУТАЖАК ПОЗИЦИЯСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон комсомоли Марказқўми бюросининг Ўзбекистон ЛКСМ Марказқўми VII пленумига маърузаси

Ўртоқлар! Ҳаёт, бугунги ҳар бир кунимиз жумҳурият комсомоли Марказқўми пленуми тартибига тобора мураккаб ва масъулиятли масалаларни қўймоқда. Бу жамиятимизда, ёшлар ўртасида, ташкилотимизда кечаётган ўзгаришларнинг чуқурлашиб бораётганидан далолат беради. Қайта қуриш тобора амалий кучга кириб, қайтмас жараёнга айланиб бормоқда. Ўтмишни танқидий мушоҳада қилиш, ўз умрини яшаб бўлган барча эски нарсаларни бузиш бораётир.

Мамлакатимиз, жумҳуриятимиз ўтган кўплаб ўн йилликлар мобайнида сиёсий, иқтисодий, ижтимоий, маънавий ҳаётда биринчи бор туб ислоҳотлар йўлига тушиш имконига эга бўлди. Ҳокимиятни Шўроларга бериш бобидаги янгиланишларнинг, қайта қуришни янада тезлаштириш учун олиб борилаётган сиёсий йўлни давом эттириш, КПСС Марказий Қўмитасининг партиямиз XXVIII съездига Ҳаракат Дастурида асослаб берилган инсонпарвар, эркин социализм қурилишига кафолот — шулар жумласидандир.

Мавжуд шароит шундайки, ҳозирги ёш авлод катта ҳаётга қадам қўйиб, ундан ўз ўрнини топмоқда, мафкуравий қолиплар барҳам топаётган бир даврда ўз йўлини белгиламоқда, сиёсий, ижтимоий ва миллий можароларни иқтисодий, экологик таназзулни бошдан кечираётган мамлакатни мерос қилиб олмоқда. Бизнинг жумҳуриятимизда ҳам вазият мураккабдир. Иттифоқимизнинг турли нуқталарида бўлаётган ҳам ижобий ҳам салбий ўзгаришлар бизда ҳам ўз аксини топмоқда.

Пахта яккаҳокимлиги, ишлаб чиқарувчи кучларнинг нотўғри жойлаштирилиши, турғунлик йилларидаги порахўрликлар натижасида пайдо бўлган залворли юк оқибатида тўрт миллион киши экологик фалокат ёқасида яшаяпти, салкам бир ярим миллион киши ўзининг меҳнат қилиш ҳуқуқидан фойдаланишдан маҳрум, 45 фоиз аҳолининг яшаш шароити қашшоқлик даражасига тушиб қолган. Таълим сифати, савияси беҳад паст. Ўзбекистоннинг бунчалар қолоқлигини тан олиш, катталар сингари ёшларга ҳам аламли.

Жумҳурият янги раҳбариятининг амалий ижтимоий сиёсати шунинг учун ҳам жамоатчилик томонидан илиқ кутиб олинмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказқўми ўзининг сайловолди. Ҳаракат Дастурида жумҳуриятимизни миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий юксалтириш, меҳнаткашларнинг яшаш шароитини яхшилаш режалари билан чиқди. Шу туфайли жойларда, Ҳаракат Дастуридан жой олган айрим тадбирлар амалга оширилди.

Жумҳуриятимиздаги бир миллион икки юз эллик мингдан ортиқ оилага уй-жой қуриш ва томорқаларини кенгайтириш учун ер ажратилди. Ишчи кучи кўп бўлган регионларда биринчи навбатда қатор саноат корхоналари қурилиши ишлари бошлаб юборилди. Пенсионер, талаба, ногиронлар ва қаровчисини йўқотганларнинг оилаларига ижтимоий ёрдам режалари, мактабларнинг бошланғич синф ўқувчилари ва бемор, ҳомиладор аёлларга текин овқат уюштириш (унга комсомолнинг ҳиссаси бир миллион сўм) ташкил қилинди. Пахта яккаҳокимлигига барҳам бериш борасида илк қадамлар ташланди, пахтани теришга ва топширишга устама ҳақлар жорий этилди. Саноатни тезкорлик билан ривожлантиришнинг келажакдаги режалари аниқлана бошланди. Ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилди. Наврўз халқимизга қайтариб берилди. Қисқаси, ниҳоят, жумҳурият аҳли, ёшларимиз узоқ ваъдабозлик ва хитоббозликдан сўнг, партия раҳбарияти ҳамда ҳукуматнинг инсонга ғамхўрлигини амалда ҳис эта бошлади. Биз булар катта ишларнинг дебочаси эканлигига ишонамиз.

Шу билан бир вақтда мамлакатимизда, жумҳуриятимизда ҳокимият учун курашаётган янги сиёсий кучлар пайдо бўла бошлади. Уларнинг айримлари тинч вазиятга путур етказиш йўлидан бормоқчи бўлмоқда, иш ташлашларга, намойиш ва митингларга, ҳатто гоҳида ур-йиқит, тартибсизликларга чақирмоқда. Ёшлар ана шундай қалтис вазиятларда сиёсат билан ўйнашаётган бундай тўдаларнинг қўлида қурол бўлиб қолмоқда. Кавказорти, Фарғона, Душанбе шаҳарларида рўй берган вазиятларни келтириб чиқаришга уринишлар бўлаяпти. Норасмий уюшмаларнинг вакилларига ҳурмат-эътиборимизни сақлаганимиз ҳолда айтишимиз керакки, улар ўзларининг айрим тадбирларини уюштирганларида барча масъулиятни чуқур ҳис қилмаяптилар.

Фарғона фожиасининг кўз ёшлари қуримасдан туриб, пойтахт вилоятидаги айрим ноҳияларда уйларнинг кули кўкка совурила бошлади. Бўкада чиққан кичик жанжалдан Паркент фожиаси учун усталик билан фойдаланилди. Миллий туйғулар билан ўйнашиш, дўқ-пўписа, турли миш-мишлар тўполончи оломонни йиғиш имконини берди. Яна зўравонлик, яна қурбонлар. Халқ, ёшлар аллақачон кўпчиликка таниш бўлиб қолган бундай «томоша»ларнинг ташкилотчиларини ҳеч қачон кечирмайди.

Ўзбекистон комсомоли мавжуд вазиятнинг мураккаблиги ва зиддиятларини ҳис қилган ҳолда, жумҳуриятда осойишталик ва тартиб ўрнатишга, инсонпарвар, ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожланган, эркин жамият қуришга ўз ҳиссасини қўша оладиган, ижтимоий-сиёсий куч деб билади. Биз мамлакат, жумҳурият сиёсий ҳаётидан комсомолни маҳрум этишларига, сиқиб чиқаришларига ҳеч қачон йўл қўймаймиз. Бугун ёшлар манфаатларини ҳимоя қилишда бизнинг уюшмамизга реал муқобил бўла оладиган расмий ташкилот йўқ.

Бу сўнгги пайтларда жумҳурият комсомолининг қатор фавқулодда низоли вазиятларда аҳволни яхшилашдаги иштирокида, норасмий ҳаракатлар билан амалий мулоқотлар олиб боришда комсомолнинг ҳиссаси бўлаётганида ҳам кўринмоқда.

Комсомол Марказқўми жумҳуриятда ёшлар борасида яхлит давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этиш ташаббускори бўлиб чиқди. Комсомол буюртмасига асосан бу муаммони ўрганиш учун комплекс тадқиқот ишлари амалга оширилди. Норасмий уюшмалар ёш вакилларининг иштироки билан Ўзбекистон ССРда ёшлар сиёсатини амалга ошириш борасида қатор таклифлар мажмуаси тайёрланди. Бу материаллар Ўзбекистон Компартияси Марказқўми, Олий Совети, ҳукумат ҳамда комсомол Марказқўми томонидан тузилган ишчи гуруҳининг фаолияти учун асос бўлди.

Комсомол ўз ҳаётида Ўзбекистон ССР халқ депутатлиги ва маҳаллий Советларга сайловларда биринчи бор мустақил ижтимоий-сиёсий куч сифатида ўзини намоён қилди. Ўзбекистон комсомоли Марказий Қўмитаси Бюроси томонидан тасдиқланган сайловолди Ҳаракат Дастурида комсомолнинг сиёсий, миллий ва миллатлараро муносабатлар, ижтимоий-иқтисодий масалаларда, давлат ёшлар сиёсатини амалга оширишда тутажак позицияси баён этиб берилганди. Афсуски, бу сиёсий баёнот кўпчиликка етиб бормади, комсомол қўмиталари уни тарғиб этиш билан жиддий иш олиб бормадилар.

Сайловларнинг якунидан хабарингиз бор: комсомолдан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод сифатида рўйхатга олинган 96 йигит-қиздан 17 таси сайланди. Айрим ҳолларда, комсомол номзодлари депутат бўла олмаган бўлсалар-да, маълум ва машҳур кишиларга жиддий рақобатчи бўлдилар: Чкалов номидаги Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитасининг котиби Анатолий Тимошенко 40 фоиз, ушбу корхонанинг бош директори В. Н. Журавлёв 48 фоиз сайловчининг ишончига сазовор бўлди. Фарғона вилоятидаги Риштон ноҳияси, Ўзбекистон 50 йиллиги номидаги давлат хўжалиги комсомол қўмитаси котиби Бахтиёр Мадумаров «Коммунизм» совхозининг директори Мусажон Қосимов билан бақамти тушиб, 48,6 фоиз, рақиби 48,8 фоиз овоз олди. Барча вилоят, шаҳар ва ноҳия комсомол қўмиталари котиблари сайловларда ютиб чиқа олмадилар. Аммо тушкунликка тушмаслик керак: бутун умрга татигулик сабоқ олинди, тажриба орттирилди. Ҳозир ВЛКСМ аъзолари маҳаллий Советлар таркибида 7,7 фоизни ташкил этади.

Шундай қилиб, совет органларида бизнинг вакилларимизнинг сони илгаригига нисбатан анча кам бўлиб чиқди. Демак, келажакда сиёсий кураш олиб бориш йўл-йўриқларини жиддий ўрганишимизга тўғри келади. Сайловлар мавсумининг бошланишида биз етарлича имконияти бўлган комсомол номзодларига эга эмасдик. Комсомол ташкилотлари эса барча меҳнат жамоаларида сайловолди курашида имкониятни бой бериб қўйди. Сайланган 17 комсомол номзодидан 8 номзод айнан меҳнат жамоаларидан кўрсатилган бўлса-да, Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига 70 фоиз ёш номзод комсомол қўмиталарининг пленумларида кўрсатилган эди. Комсомол ходимларига сайловлар тўғрисидаги Қонунларни, номзодларни кўрсатиш ва рўйхатга олдириш ишларини яхши билмаслиги панд берди. Бу келгуси учун жуда яхши сабоқ бўлиши керак.

Бизнинг пленум чақирилган ушбу кунлардаги ижтимоий-сиёсий вазият ана шундай. Бу ерга сиз билан биз ВЛКСМнинг XXI съезди — фавқулодда, аввалгиларига ўхшамас, ҳатто комсомолнинг тақдирини ҳал қилувчи съезд арафасида йиғилдик. Ўзбекистон ЛКСМнинг 172 кишилик вакиллари олдида съездда ёшлар Союзининг келажаги ҳақида муҳим қарорлар, унинг фаолияти Ҳаракатномаси ташкилий модели ҳақидаги масалаларни муҳокама этишда иштирок этиш вазифаси турибди. Пленумимиз бугун Бутуниттифоқ съездида жумҳуриятимиз вакилларининг тутажак позицияси ҳақидаги фикрларини айтар экан, Ўзбекистон ЛКСМнинг ривожланиши анъаналарига, содир бўлаётган жараёнларни англашга асосланмоғи керак.

Бу масала Болтиқбўйи жумҳуриятларида РСФСР, Кавказорти ва бошқа комсомол ташкилотларида нақадар қатъий, зиддиятли қилиб қўйилаётганлигидан хабарингиз бор. Илгари ВЛКСМнинг фаолияти танқид қилинган бўлса, бугун комсомол ишининг моҳияти, принциплари шубҳа остига олинмоқда. ВЛКСМнинг миллий жумҳурият ёшлар уюшмаларига ажралиб кетиш хавфи туғилди, қатор ташкилотларда руҳсизланиш, ўз-ўзини тугатиш кайфиятлари ҳукмронлик қилмоқда. Ўтган йилнинг июнида Литва комсомоли ажралиб, асосий қисми ВЛКСМ таркибидан чиқди. Эстония комсомоли ўз-ўзини тарқатиб юборишини эълон қилди. Латвия комсомолининг бўлиб ўтган съезди ВЛКСМ таркибида қолгани ҳолда, ўзича мустақил ташкилот сифатида ички союз ишларини ўзи белгилажаклиги ҳақида қарор қабул қилди. Озарбайжон ва Арманистон комсомол ташкилотлари ўртасида ҳамон ўткир зиддиятлар мавжуд. РСФСР комсомоли тузилаётгани ҳам бор гап. Комсомолнинг XXI съездида «Сургутская альтернатива» («Сургут муқобиллиги») деб ном олган кескин бурилишлар тарафдори бўлган ҳаракатнинг ВЛКСМ сафига расмийлаштирилгани билан ҳам ҳисоблашишга тўғри келади.

Комсомол анжуманлари бундай масъулиятли, турли маънога эга кўпгина ҳолларда зиддиятли қарорлар қабул қилар экан, маҳаллий шароит, жамиятдаги ёшлар ўртасидаги ижтимоий-сиёсий вазиятдан келиб чиқиши зарур. Озарбайжон ва Литва, Арманистон ва Ўзбекистон, Россия ва Молдавиядаги вазият бир-биридан кескин фарқ қилади.

Буларнинг барчаси турли жумҳуриятларнинг комсомол ташкилотлари учун ягона қолип тўғри келмаслигини, уларнинг ҳар бири ташкилий-сиёсий тузилишини ўзи белгилашга ҳақли эканлигини яна бир бор тасдиқлайди. Аммо комсомолни «миллийлаштириш», Бутуниттифоқ ташкилотини тугатиш ғоялари биз учун бегона. ВЛКСМни тубдан ташкилий-сиёсий ислоҳ қилиш вақти келганлиги — бу бошқа гап. Қўлингиздаги материалларда ВЛКСМ Ҳаракатномаси ва Устави лойиҳалари моҳияти хусусида Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси Бюросининг асосий таклифлари баён қилинган. Маърузада эса туб нуқтаи назарларга тўхталиб ўтишни истардик.

Комсомолнинг XXI фавқулодда съездига ҳозирлик кўрар эканмиз, шу кунгача кўрсатмалари бўйича ишлаганимиз ВЛКСМ XX съездига баҳо беришимиз керак. Унинг шаънига айтилган кўпгина ва ҳаққоний танқидларга қарамай, шуни тан олиш керакки, съезд комсомолни ривожлантиришнинг бош йўналишини: демократиялашни, тўрачиликка барҳам бериш, ёшларнинг реал ҳаёти билан йўқотилган алоқаларни тиклашни тўғри белгилаб берди.

Ўша пайтда XX съезд белгилаб берган йўлдан бориб қандай муаммолар ва қарама-қаршиликларга дуч келишимизни тасаввур қилишимиз ҳам қийин эди. Ҳа, мамлакатда, ёшлар муҳитида ижтимоий-сиёсий вазият жадал ўзгараётган шароитларда ишлашга тўғри келди. ВЛКСМ XXI съезди вазифаси, бизнингча, XX съезд қарорларини қайтадан кўриб чиқишдангина эмас, уни ривожлантириш, чуқурлаштириш ва ойдинлаштириш, ВЛКСМ Ҳаракатномаси ва Уставида ташкилотнинг вазифалари ва тузилиши ҳақида янги тушунчаларни мустаҳкамлашдан иборат бўлиши керак.

Ўзининг Ҳаракатномаси мақсадлари бўйича ягона, ёшларнинг нуфузли ва кучли ташкилоти бўлмиш ВЛКСМ тарафдоримиз. Бу ташкилот ёшларнинг сиёсий фаол қисмини қайта қуришга, инсонпарвар ва демократик социализм қуриш мақсадида жамиятнинг иқтисодий, илмий, маънавий имкониятларини намоён этишга йўналтириши лозим. Ўз тузилишига кўра Иттифоқ комсомоли иттифоқдош жумҳуриятлар мустақил ЛКСМнинг ихтиёрий федерацияси сифатида тасаввур қилинмоқда. У барча ҳақ-ҳуқуқларга эга бўлган ва марказий сайлаб қўйиладиган органга ўз фаолиятини мувофиқлаштириш, умумкомсомол вазифаларини умумдавлат миқёсида ечиш учун вакиллар юборувчи тенг ҳуқуқли комсомол ташкилотларининг бирлигидир.

Ҳар бир жумҳуриятда совет федерацияси мантиқига мос йўсинда ҳақиқий мустақил коммунистик ёшлар уюшмаси ҳаракат қилмоғи керак: иттифоқдош жумҳуриятларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш, регионал хўжалик ҳисобига ўтиш масалалари в. ҳ. жумҳурият ЛКСМ тузилиши, сайлаб қўйиладиган органларини тузиш, маблағ, ҳисобга олиш тартиби, молия-хўжалик фаолияти фақат жумҳурият комсомол ташкилотининг ихтиёрида бўлмоғи керак.

Биз ҳар бир жумҳурият ВЛКСМнинг марказий органларида ўзининг кафолатланган жойлар сонига эга бўлиши керак, деган таклифни қўллаб - қувватлаймиз. ВЛКСМнинг сайланган органларида ҳозирги қоидалар бўйича 890 минг аъзоси бўлган Москва шаҳар комсомол ташкилоти 20, Белоруссия ЛКСМ (аъзолари сони — 1 миллион 154 минг) — 14 жойга, 2 миллион 760 минг комсомол аъзосини бирлаштирган Ўзбекистон комсомоли эса бор-йўғи 8 тагина жойга эгалиги билан асло келишиб бўлмайди. Бундан ташқари, армияда миллатлараро можаролар заминида Уставдан ташқари муносабатлар кўпайганини ҳисобга олиб, СССР Қуролли Кучларининг комсомол ташкилотларида иттифоқдош жумҳуриятларнинг махсус йўлланган вакиллари ҳам бўлиши керак. ВЛКСМ Марказқўми аппаратига, Бюро составига нисбатан иттифоқдош жумҳуриятларнинг вакиллиги принципи таъминланиши керак. Марказий аппарат асосан Россия Федерациясининг бир қатор регионлари ва Украина комсомол ходимлари ҳисобидан шаклланишдек кадрлар сиёсатини қандай тушуниш мумкин?!

Янги шароитларда ВЛКСМ Марказқўми, унинг аппаратининг роли ҳам жиддий ўзгариши керак. Марказий Қўмита ҳали ўзини иттифоқимизнинг ғоявий ва сиёсий имкониятини ўзида жамлаган коллектив раҳбарлик сифатида намоён этиши керак бўлади. Хусусий масалалардан, назорат қилиш вазифаларидан, ВЛКСМ фаолиятининг сиёсий йўли, ривожланишининг умумий стратегиясини ишлаб чиқишга ўтмоғи лозим.

Раҳбарлик органларига сайланган ўртоқларгина эмас, балки Марказқўмнинг ишчи ва қишлоқ ёшлари, ўқувчи ва талабалар, ёш олим ва мутахассисларнинг манфаатларини ҳимоя қилувчи аъзолари ҳам маълум муддат комсомол Марказий Қўмитасида, унинг комиссияларида ишлаб, бунинг учун комсомол ҳамёнидан маош олишлари мақсадга мувофиқ бўлур эди. Бу Марказқўм ишини доимий комиссиялар асосида ташкил қилиш, аппаратни қисқартириш имконини берган, Марказқўмнинг аппарати билан алмашиб кетишининг олдини олган бўлур эди.

Бу барча жараёнларни, биз ўз навбатида, жумҳурият миқёсида амалга оширишимиз керак. Комсомолнинг федератив тузилиши ҳар бир жумҳурият ташкилоти, жумладан Ўзбекистон комсомоли ҳам ВЛКСМ Устави ва Ҳаракатномасига зид келмаган ўз Устави ва Ҳаракатномасига эга бўлиши, у эса ўз навбатида шу жумҳуриятнинг анъаналари, ўзига хосликлари, ижтимоий-сиёсий жиҳатларини қамраб олмоғи керак. Бу фикр таклиф сифатида ҳисобот-сайловларда, жумладан Самарқанд ва Денов комсомол конференцияларида билдирилди.

Комсомол аъзолиги фактига ҳам янгича моҳият бахш этиш даркор. Зеро, бу — ҳуқуқий жиҳатдан Ўзбекистон комсомоли йўқ деган гап, чунки у ўз аъзоларига эга эмас. Ҳақиқатда эса Ўзбекистон ЛКСМи аъзолари деб биз бошланғичда ҳисобда турган йигит ва қизларни айтамиз-у, қабул тўғрисидаги ариза ва комсомол билети бўйича улар ВЛКСМ аъзоларидир. Ёш йигит-қиз Ўзбекистон ЛКСМга аъзо бўлгандан кейингина ВЛКСМ аъзоси деб ҳисобланса, тўғри бўларди. Бизда эса ҳозир аксинча.

Янги Устав комсомолга қабул ихтиёрийлиги ва ундан чиқиш эркинлигига асосланиши, унга кўра кўпчилик ҳуқуқи ҳурмат қилиниши ва озчилик манфаати ҳимоя этилиши лозим. Агар кўпчилик манфаати уларга бутун ташкилот номидан гапириш имконини берса, улар томонидан қабул қилинган қарор барча комсомоллар ва комсомол ташкилотлари учун бажариш мажбуриятини юкласа, озчилик ўз позициясини ҳимоя қилиш, жамоатчилик фикрига мурожаат қилиш, ёшлар матбуотидан фойдаланиб, Уставга хилоф бўлмаган фаолият олиб бориш имкониятига эга бўлиши лозим.

Комсомол ташкилотларининг молиявий-хўжалик мустақиллиги шароитида ВЛКСМнинг мулки ҳақидаги масала алоҳида долзарблик касб этади. Ҳозирда эса мулк бутун мамлакат учун ягона ва хусусийчилик ваколати амалда иттифоқдош комсомол органларига мансуб, холос. Бу билан мулк ўзининг асосий эгаларидан муайян даражада бегоналаштириш жараёнини туғдиради. ВЛКСМ аъзолари, комсомол ташкилотларида эса бу ҳол комсомол маблағларидан фойдаланишда қониқмаслик ҳиссини юзага келтиради. Бизнинг назаримизда, бугунги кунда ВЛКСМ мулки энди умумиттифоқ комсомол мулки жамланишидан («Спутник» халқаро ёшлар туризми бюросининг асосий жамғармалари, «Молодая гвардия» бирлашмаси ва бошқалар), шунингдек, иттифоқдош жумҳуриятлар ЛКСМ мулкидан иборат бўлиши керак.

Шундан келиб чиқиб, биз комсомолдаги бутун молиявий-иқтисодий сиёсатни ўзгартиришимизга, комсомол иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асосланган концепциясини ишлаб чиқишимизга ва амалга оширишимизга тўғри келади. ВЛКСМдан қарз олиш тўхтатилади. Бироқ, умумиттифоқ комсомол мулкини ишлатишдан келган фойданинг муайян қисмига умид қилишимиз мумкин. Жумҳурият комсомоли ҳам ниҳоят 1989 йили ўз рўзномалари ва журналларини чоп этишдан тушган фойдадан фойдаланиш имкониятини қўлга киритди. Ўйлаймизки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси комсомол нашрларидан тушган маблағ жумҳурият комсомол ташкилоти ихтиёрига берилсин, деган таклифимизни қўллаб-қувватлайди. Бу йўналишда биз Ўзбекистон комсомоли корхоналари фаолиятидан кўп нарса кутишга ҳақлимиз. Демак шундай позицияни эгаллашга тайёргарлигимизни тасдиқлашга асос бор.

Ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиш бир қатор ҳолларда бизни «белбоғни қаттиқроқ тортиш»га мажбур этади. Андижон, Қашқадарё, Сирдарё, Самарқанд, Қорақалпоғистон вилоят комсомол ташкилотлари, айниқса, мураккаб аҳволга тушиб қоладилар. Табиийки, биз комсомол аппаратини яна қисқартириш йўлидан боришимизга тўғри келади. Съездни кутиб ўтириш керак эмас, бугуннинг ўзидаёқ таркибий тузилишни кўриб чиқиш, штатлар сонининг оқилона вариантини танлашимиз лозим. Шу билан бирга аҳволни ўта аянчли қилиб кўрсатиш керак эмас. Бирор бир комсомол ташкилоти кўмаксиз қолмайди. Марказқўм бунинг учун етарли имкониятга эга.

ВЛКСМ, жумҳуриятлар ЛКСМ, вилоят ташкилотлари тузилишини касбкор, ижтимоий қизиқишларга биноан бошланғич комсомол ташкилотлари уюшмасига бирлаштириш имконияти борлиги масаласи ҳам етилиб қолди. Ўзбекистон фуқаро авиацияси бошқармаси бошланғич комсомол ташкилотлари бирлашганлиги ҳақидаги мисол фикримиз далилидир. Тошкент шаҳридаги олий ўқув юртлари комсомол қўмиталаридан ҳам ана шундай таклифлар тушган. Ана шундай иттифоққа кирган «бошланғич» ҳудуд комсомол тузилиши билан алоқани узмаган ҳолда умумий ижтимоий аҳамиятга молик умумий вазифаларни бажариш учун ўз куч-қувватини, маблағларини бирлаштириш имкониятига эга бўлади.

В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ кашшофлар ташкилотлари ҳам тўла мустақил бўлиши керак. Биз демократия ва инсонпарварлик принциплари асосида унинг фаолиятини тубдан янгилаш тарафдоримиз. Унинг фаолиятида комсомол ва давлат таъминотини сақлаган ҳолда унга ижтимоий давлат ташкилоти мақомини беришни ҳам қўллаймиз. Комсомол ва кашшофлар муносабати ғоявий яхлитлик ва ҳамкорлик асосига қурилиши керак.

ВЛКСМ Марказий Қўмитаси VIII ва IX пленумларида мамлакат комсомоли инқирозга юз тутди дейилади. Гарчанд ҳисобот-сайлов конференцияларида алоҳида таҳликали ҳолат сезилмаган бўлса-да, жумҳуриятимиз комсомол ташкилотига бундай баҳо беришимизга асос бор.

Ўзбекистон ЛКСМдаги ҳозирги ҳолатни таърифлаб берадиган баъзи бир ўринлар қуйидагича. Ўтган йили жумҳурият комсомол ташкилотида аъзолар сони 88 минг кишига камайиб кетди. Умуман жумҳурият комсомолининг XXIII съездидан кейин сафларимиз 300 минг комсомол аъзосига қисқарди. Бундай йўналиш ҳозир ҳам сақланиб турибди. 1989 йил якунларига кўра, комсомол бадалларини тўлаш бўйича қарздорлар комсомоллар умумий сонининг 8 фоизини ташкил этади. Бир қатор шаҳар, ноҳия комсомол ташкилотлари пленумларида аъзоларнинг етарли миқдорини йиғиш масаласида қийинчиликлар пайдо бўлмоқда.

Иттифоқимиз аъзоларидан кўп қисми ўзида комсомол ишига эҳтиёж сезмаётганлигини, анъанага кўра унинг сафида турганлигини ёки ташкилотга ҳурмат-ишончини йўқотганлиги учун унинг сафидан чиқиб кетиш ҳақида ўйлаётганлигини тан олишимиз керак. Комсомол тўрт девор ичида ўралиб қолганлиги, янгиликни ҳис эта олмаслигимиз, ўзимиздан катта ўртоқлар оғзига қараб туришимиз сафларимиздан ёшларни узоқлаштиряпти. Биз ҳозирча нисбатан тинч ҳолатда яшаяпмиз. Чунки, комсомолларимизнинг асосий кўпчилиги андишалилик қилиб «тинч» норозилик позициясини лоқайдлик, пассивлик, ташаббуссизлик позициясини эгаллаб туришибди.

Ўзбекистон ЛКСМ аъзолари сони камайиши жараёни ўзининг юқори чўққисигача етиб боргани йўқ, деб ҳисоблаймиз. Сиёсий мустақиллик ўз фуқаролик позициясини фаоллаштириш йўлидан бориб, комсомол ўз атрофида жумҳурият йигит ва қизларининг деярли ярмини бирлаштиришга интилмайди. Уларнинг аксарият қисми ўз қизиқишларини турли, комсомолдан ташқаридаги уюшмалар ва ҳаракатлар орқали амалга ошириши ҳам табиийдир.

Шу муносабат билан ВЛКСМ ва Ўзбекистон ЛКСМи ҳаракатномаларини ишлаб чиқиш масаласи долзарблиги ошиб боради. Бундан ярим йил аввал комсомол Марказий Қўмитасининг VI пленумида ўша вақтдаги вазиятдан келиб чиқиб, Ўзбекистон комсомолидаги қайта қуришни таҳлил қилгандик. Ўша пайтда кўпгина қарорлар, комсомол XXIII съезди кўрсатмалари жиддий тафтишга учраб, қайта кўриб чиқилганди. Ғоявий-сиёсий, маънавий эскирган барча нарсадан қатъий халос бўлиш йўли танлаб олинганди. Марказий Қўмитанинг бундай ёндашувини жумҳурият комсомол ташкилотлари қўллаб-қувватлашди. Комсомол ташкилотини қайта қуриш, янгилашнинг шундай ҳуқуқига эгамиз. Шундай экан жумҳурият комсомолини ривожлантириш стратегиясини белгилашда ташаббускорлик кўрсатиш ҳар биримизнинг вазифамиздир.

Жумҳурият комсомоли фаолиятининг ҳаракатномаси бўладиган йўналишлари сифатида биз ёшларга бугун нималарни таклиф эта оламиз? Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси Бюроси сайловолди сиёсий ҳаракат дастурида бу хусусда ўз фикрини билдирган. У ёшлар ишлари бўйича давлат муассасаси, ёшлар касаба союзи вазифасини ўзидан соқит қилди ва шу йўсинда ишни қайта қуришни кўрсатиб берганди. Жумҳурият комсомолининг барча куч-ғайрати қуйидагича ижтимоий-иқтисодий ташаббусларни амалга оширишга қаратилган бўлиши керак.

Биринчидан, жумҳурият ва мамлакат миқёсида ВЛКСМ орқали сиёсий тан олиниш ва шу асосда ёш авлод ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, давлатнинг ёшлар сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш. Биз мамлакатда, жумҳуриятда ягона мақсадга йўналтирилган ҳаракатномалар комплексини амалга оширувчи, ёшлар ҳаётда ўзларини тиклаб олиши ва ижодий имкониятларини намоён қилишлари учун шароит яратиб берувчи ёшлар ишлари бўйича ягона ижтимоий хизмат тузиш тарафдоримиз.

Комсомол ташкилотларининг депутат комсомоллар корпуси билан алоқасини янада янги даражага кўтариш — бугунги кунда биз учун жуда муҳим. Комсомол ташкилотларидан номзодлари кўрсатилган ва сайловолди курашларда чиниққан халқ депутатлари давлатнинг ёшлар сиёсатини амалга оширувчи ишончли вакиллар бўлишлари лозим.

Иккинчидан, биз ёшларнинг меҳнат ва бошқа ижтимоий аҳамиятга молик ташаббусларини, ёшлар ишбилармонлигини комсомол, давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришнинг кафолатини таъминлашимиз керак. Худди ана шунда жумҳуриятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш вазифаларини бажаришда комсомол ташкилотларининг янги сифатлари намоён бўлади.

Иш билан бандлик ва ёшларни уй-жой билан таъминлаш ҳаракатномасини амалга ошириш фан-техника тараққиётини ривожлантириш, экологик ҳаракат, бўш вақтни ташкил қилиш, маданиятни асраш ва ривожлантириш борасидаги ишлари янада кўпроқ комсомол ва ёшларни жалб қила бошлади.

Комсомол қўмиталари қошида 20 дан зиёд ташкилий қўмита, штаб ЁУЖК маркази тузилган. Улар кучи билан жумҳуриятнинг бир неча ўн минга яқин ёш аҳоли уй шароитини яхшилаш ҳаракатномаси ишлаб чиқилган. 200 дан зиёд комсомол корхонаси ташкил этилган. Улар 1989 йили 2 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарди, аҳолига хизмат кўрсатди, 59 та ёшлар фан-техника ижодкорлиги маркази ўтган йили 29 миллион сўмликка яқин иш бажарди.

Ўзбекистон ССРда ёшлар ҳаракатини ривожлантириш Ўзбекистон ЛКСМ фаолиятининг бош йўналишидир. ВЛКСМ Марказий Қўмитасидан ўрнак олиб Ўзбекистон ССР Ёшлар ташкилотлари қўмитасини тарқатиб юбориб, Ўзбекистон Ёшлар ташкилотлари уюшмасини тузиш иши олиб борилмоқда. Марказқўмда байналмилал-жангчилар ва захирадаги аскарлар, Ўзбекистон ёш олимлари ва мутахассислари уюшмаларини, тажриба педагогик бирлашмасини тузиш масалалари ҳал қилинган. Талабалар анжуманини ўтказишга тайёргарлик кўрилмоқда. Кун тартибида — ёшлар уй-жой комплекслари, ёшлар ижодий уюшмаларини тузиш масаласи турибди.

Биз жумҳуриятдаги турли хил ёшларнинг ҳаракатлари иштирокида, жумладан, марказий ойнаи жаҳонга чиқиб фикрлар алмашиш учун ёшларнинг доимий «давра суҳбати»ни ташкил этиш тарафдоримиз. Жумҳурият комсомоли бошқа ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорликда миллий қадриятларни ҳимоя қилишга кўмаклашадиган жумҳуриятдаги ва бутун мамлакатдаги элатлар ва миллатлар тенг ҳуқуқлилигини, миллий маданиятни, мактабни, тилни ҳимоя қилиш, аҳолимиз бир қисмини қочоқлар — беватанларга айлантирмасликнинг сиёсий механизмини ишлаб чиқишга ҳаракат қилади.

Жумҳурият комсомол ташкилотларининг бошқа бош йўналишларига эса қуйидагилар киради:

— ёшларни иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этишга, шу жумладан, ишга жойлаштиришнинг ёшлар тармоқлари ва бошқа анъанавий бўлмаган йўлларидан фойдаланиш йўли билан ҳал этишга кўмаклашиш;

— ёшларнинг илмий-техник ижодкорлигини ривожлантиришда қатнашиш, ижтимоий-педагогик ташаббусларни амалга ошириш, ёш истеъдодларни излаш ва уларни қўллаб-қувватлаш;

— маънавий ворисликни таъминлаш, миллий маданиятни, ёшлар дам олишини яхшилаш, ёшлар туризми индустриясини ривожлантириш.

Комсомол учун энг асосий масала — партия билан ўзаро алоқа масаласидир. Биз КПСС Марказий Қўмитаси Ҳаракат Дастурининг ўзаро муносабатларини мустаҳкам ғоявий бирлик, ўртоқларча ҳамкорлик ва ҳамфикрлилик асосида ташкил этиш, комсомолнинг партия сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда бевосита иштирок қилишини таъминлаш ҳақидаги позицияларига қўшиламиз. Бўлиб ўтган комсомол конференцияларининг кўпчилигида партия ташкилотлари комсомол ташкилотлари устидан доимий назорат ўрнатгани, майда-чуйда ишларгача аралашувлар, қатъий иш тартиби жорий этганлиги, комсомолга раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозлик усулидан воз кечиш кераклиги ҳақидаги масалалар кўтарилди. Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси Бюроси партия ва комсомолнинг ўзаро алоқаларида ташкилий мустақиллик, ташаббускорлик, комсомол ташкилотларининг таваккал қилиш ва баъзан хатога йўл қўйиш ҳуқуқи, партиявий қўллаб-қувватлаш, ишонч, эътибор ва ғамхўрлик, ишдаги камчилик ва хатолар учун ўзаро ўртоқларча танқидга асосланган ленинча принципларни тиклаш лозим, деб билади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси ва комсомол Марказқўми ўртасида ёш истеъдодларга, байналмилал-жангчиларга ижтимоий-давлат ғамхўрлиги тадбирларини белгилаш, ёшлар сиёсати асосларини ишлаб чиқишдаги аввалги ҳамкорлик усулларини янада ривожлантиришни таклиф қиламиз. Бундай иш тажрибалари жойларда ҳам оммалашади, деб умид қиламиз.

Акс-ҳолда, очиқчасига айтиш керак, шу бугунгача кўплаб комсомол қўмиталари тегишли партия қўмиталарининг ўзига хос ёшлар бўлимларига айланиб қолишган, уларнинг нима ишлар қилишлари-ю, нима қилмасликлари ҳам шу партия ташкилотлари томонидан белгилаб қўйилади. Комсомол кадрлари ўз ишлари учун сайлаб қўйилган органлари олдида, комсомоллар олдида эмас, партия қўмиталари олдидаги масъулиятни ўйлашади. Шундан келиб чиққан ҳолда, комсомол ишининг мазмуни кўпинча ёшларнинг қизиқишлари, эҳтёжлари учун эмас, аксинча, партия раҳбарларининг кўрсатмаларини бажаришга йўналтирилган бўлиб қолаяпти.

КПСС XXVIII съездига, жумҳурият Компартиясининг навбатдаги съездига тайёргарлик доирасида КПСС Устави бобларини ва тегишли партия қарорларини ВЛКСМ XXI съездида қабул қилинган комсомолнинг модели, янгича сиёсий фикрлашдан келиб чиққан ҳолда қайта кўриб чиқиш масаласини қўйиш лозим.

Комсомол ва партиянинг ўзаро алоқалари, эндиликда барча даражаларда ўзаро хабардорлик ва раҳбар органларда вакилликда, ёшлар муаммоларига тааллуқли қарорларни биргаликда қабул қилишда, умумий акция ва тадбирлар ўтказишда партия раҳбарларининг комсомол ва ёшлар билан мунтазам учрашиб туриши асосида олиб борилиши керак, деб ўйлаймиз.

Шулардан келиб чиққан ҳолда комсомолда ишлайдиган коммунистлар, комсомол фаоллари жумҳурият партия ташкилотларида бошланаётган ҳисобот-сайлов мавсумига дадиллик билан кириши кетишлари лозим. Партия қўмиталари ишининг мазмуни бўйича ўз позицияларини очиқчасига айтиш, керак бўлса, танқид қилиш ҳам керак. Барча даражадаги партия конференциялари делегатлиги учун ҳаракат қилиш керак. Илғор, прогрессив фикрловчи партия ходимларини қўллаб-қувватлаш ва ҳимоя қилиш лозим.

Биз, ушбу пленум қатнашчилари Ўзбекистон ЛКСМнинг бўлажак модели бўйича муҳокама қилиш лозим бўлган масалалар доирасини белгилаб олганмиз. Албатта, улар бўйича узилкесил қарор қабул қилишни ВЛКСМ съезди, келгусида эса Ўзбекистон ЛКСМ съезди ҳал қилади.

Марказқўмнинг навбатдаги пленумини ВЛКСМ XXI съездидан кейин ўтказиш тўғри бўлур эди. Пленумда Бутуниттифоқ съездининг якунлари, Ўзбекистон ЛКСМ XXIV съезди муддати ва тайёргарлик тартиби ҳақидаги масалалар кўрилиши мумкин. Жумҳурият комсомол анжуманига тайёргарликни 1990 йилги ҳисобот-сайлов мавсуми билан қўшиб олиб бориш ва Ўзбекистон ЛКСМ XXIV съездини 1990 йил декабрь — 1991 йил февралида чақиришни мақсадга мувофиқ, деб ўйлаймиз. Съездда жумҳурият комсомолидаги ишларнинг аҳволини муҳокама қилиш, яқин йиллар ҳаракатининг стратегия ва тактикасини ишлаб чиқиш, Ўзбекистон комсомолининг Устави ва Ҳаракатномасини муҳокама этиш ва қабул қилиш лозим бўлади. Бу пленумнинг кун тартибига, шунингдек, МҚнинг янги составига номзодлар кўрсатиш тартиби тўғрисидаги масала ҳам киритилиши мумкин. Пленум, шунингдек, Ўзбекистон ЛКСМнинг Устави ва Ҳаракатномаси лойиҳаси бўйича жумҳурият умумкомсомол мунозарасини ўтказиш тартиби ва аниқ муддатни белгилаш, айни пайтда барча ВЛКСМ аъзоларининг фикрларини инобатга олиш механизми ҳақида бир қарорга келиши лозим.

Кейинги қатор йиллар жумҳурият комсомолида ҳар бир комсомолнинг ва комсомол ташкилотларининг жамиятда тутган ўрни ва ролини идрок этишнинг қийин жараёни бўлди. Қайта қуриш жараёнларида ўзини тўлалигича намоён этиш иштиёқи кучаймоқда. Миллатидан қатъи назар ёшларнинг, комсомолларнинг жуда кўпчилиги ўзининг жумҳурият тақдири учун масъуллигини ҳис қилмоқда. Ўзбекистонни иқтисодий жиҳатдан кучли, мунтазам ривожланувчи, Совет федерациясига кирган қардош жумҳуриятлар билан ишончли шерик, суверен жумҳурият бўлишини истамоқдалар.

Ўзбекистон комсомоли жумҳуриятимиздаги, мамлакатдаги барча тараққийпарвар, демократик кучлар билан ўзаро алоқада бўлишга интилади, янгиланган ВЛКСМ доирасидаги бошқа қардош жумҳуриятлар Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқлари билан самарали ҳамкорлик қилишга интилади.

Марказқўм бюроси, бутун жумҳурият комсомолининг сайлаб қўйиладиган органлари аъзолари, кенгайтирилган пленум иштирокчилари муҳокама этилаётган масалалар юзасидан ўз фикрларини билдиришади, баҳолашади. Негаки, бизнинг делегациямиз аъзоларига ўзбекистонлик барча комсомоллар номидан гапиришга тўғри келади. Бундай ҳолларда жамоа бўлиб фикрлашганга нима етсин. Келинг, жумҳуриятимиз комсомолининг позициясини белгилаб олайлик ва уни бўлажак ВЛКСМнинг XXI съездида ҳимоя қилайлик.

Афғон афғони

(Охири. Боши ўтган сонда).

Улар хавфли ердан узоқлашганда ортимизга қайтдик. Пистирмамизга етиб келганда, очликдан, асабларнинг таранг тортилганидан гангиб қолгандим. Олдимизга каша олиб келди. Кашадан сўнг макарон беришди. Унинг устидаги гўштни кўришим билан, бир неча соат илгари портлаган аскарнинг қип-қизил гўштлари орасидан чиқиб турган оппоқ суяклари кўз олдимдан ўтаверди. Қайт қилиб юбордим. Ўшандан бери гўшт ема олмайман.

Кечқурун қоровулга қўйишди. Қўриқлаётган еримиз Аргандор дарёсига яқин эди. Қоровулда йўл томонга қарата отиб туриш керак. Чунки тунда душманлар йўлга мина қўйиши мумкин эди.

Постда турганимга бирон ўн минутлар бўлганда, кимдир мен томонга юриб кела бошлади. Бир неча бор:

— Тўхта отаман, — дедим. Тўхтамади. Отдим. Аммо у юриб келарди. Мен эса тўхтовсиз ота бошладим. Шу вақт қаршимда бир шарпа сирпаниб ёнимда тургандай бўлди. Отишдан тўхтаб, ёнимга ўгирилдим. Шарпани таниб юрагим қинидан чиқиб кетай, деди. Ёнимда бояги портлаган доғистонлик бола турарди. Бутун аъзоларидан совуқ тер оқарди. Лабларим қалтираб:

— Сенинг оёқларинг йўқ эди-ку. Қандай юриб келдинг, — дея олдим хириллаб. У жилмайди. Кейин орқаси билан юриб қоронғулик қўйнига кириб кетди. Яна чиқиб келди. Ёнимда туриб олди. Мен эса унинг ярадор бўлмаганлигига ишониб, зулмат қаърига тўхтовсиз ўқ отардим.

Қоровулда мени алмаштиришга келганда у ёнимдан сассиз узоқлашиб, қоронғулик ичига кириб йўқолди. Худди кимдир ўлакса қилиб ургандай, пистирмага қайтдим. Бошимни тахтага қўйишим билан ухлаб қолибман.

Туш кўрдим. Оппоқ кўрпада оёқсиз ётардим. Ўрнимдан сапчиб турдим. Жиққа терга ботиб кетгандим.

Эртасига портлаган болани мен қоровулга турган паллалар вафот қилганини айтишди.

Ўшандан буён инсон руҳи борлигига ишонаман. Ҳа, ҳа, одам ўлиши мумкин. Аммо руҳи яшайди. Кейин ҳам кўп бор ҳалок бўлган дўстларим руҳи билан гаплашганман. Ҳамон гаплашаман.

Эртасига мени тоғдаги пистирмага юборишди. Пистирмамизнинг икки томони тоғ билан ўралган бўлиб, устки қисми снаряд қутиларининг тахтаси билан беркитилган эди. Тоғнинг баландлиги бир ярим минг метрлар бўлиб, қуйида Союздан келаётган машиналар карвони ҳам, душман ўт очаётган чакалакзор ҳам кўриниб турарди. Бизларнинг асосий ишимиз эса душманнинг ўт очиш нуқталарини авиаторларимизга хабар қилиб туришдан иборат эди.

Озиқ-овқат ва сув олиб келиш учун тунда ва тонгда қуйига тушардик. Айрим кунлари ўқ ёмғири остида тушиб-чиқишга тўғри келарди.

1988—Янги йил кирадиган кун. Соат олтилар чамаси. Чакалакзор томондан бизга, қарата ўқ отишди. Пистирмадан беш қадамлар нарига снаряд келиб тушиб портлади. Бизлар ҳам ўз жойларимизга бориб, чакалакзорни ўққа тутдик. Қуйидаги икки пистирмага реактив снаряд келиб тушди. У ерда қандай аҳвол бўлганлигидан бехабармиз. Отишма икки соатлар давом этди. Учувчиларга хабар қилгандик, етиб келишиб, чакалакзорга бомба ташлашди. Алишер исмли Бухоролик бола ярадор бўлди. Қорнига ўқ теккан экан. Кечаси соат учларда мен ва Норхўжа исмли оҳангаронлик бола уни пастга олиб тушдик.

Биримиз олдинда, иккинчимиз уни елкага олиб тоғдан туша бошладик. Елкада одам билан тоғдан тушиш жуда азоб. У аҳён-аҳёнда хириллаган овозда:

— Ўзларингга эҳтиёт бўлинглар, — дерди. — Тоғнинг яримларига борганда душманлар бизни сезиб қолишиб, ўқ ота бошлашди. Қўрғошин парчалари тошларга тегиб, визиллаб учар, бизлар ҳар ўқ овозини эшитганда ўтириб қолардик. Елкамда бир ҳушидан кетиб, бир ҳушига келиб бораётган Алишер ҳушига келганда:

— Жўралар ўзларингга эҳтиёт бўлинглар, — дея такрорларди. Қуйига тушиб борганда, жиққа терга ботганди. Ракета отиб, ўзимизникиларни чақирдим. Алишерни олиб кетишди. Ортга қайтаётганда тонг отганди. Душман томондан дўлдай ўқ отила бошлади. Бизнинг бахтимизга тошлар жонимизни омон сақлади. У тошдан бу тошга сакраб кўп овора бўлдик. Пистирмага етиб келганда, дўстларимиз бизларнинг афт-ангоримизга қараб қўрқиб кетишди. Рангимиз ўлик ҳолатга келиб қолган бўлса керак-да.

Янги йилнинг қандай кирганлигини эслай олмайман...

Июль ойи. Машиналар карвонини ҳимоя қилиб йўлда турардик. Гранатамёт билан ғордан чакалакзор томонга қарата ота бошладик. Орадан кўп ўтмай мен турган ердан икки метр баландликда мина портлади. Қулоғим эшитмай, кўз олдим қоронғулашиб, ҳеч нарсани кўрмай қолдим. Кейин нима бўлганлигини билмайман. Кимлардир билакларимдан маҳкам сиққанлигини элас-элас эслайман.

Пистирмага олиб боришганда ҳушимга келдим. Аммо кўз олдим қоп-қора туман билан қопланган эди. Хаёлимдан:

— Энди тамом. Бир умр жигарларимни кўра олмайман, — деган ўй кечди. Юрагим тарс ёрилиб кетай, дерди. Э-э, ака, у кунлар бир кунлар эди-да. Неча бор ўлиб, неча бор тирилишга тўғри келган. Госпиталда ётиб чиқдим. Миям чайқалган экан. Ҳозир ҳам бир қулоғим яхши эшитмайди.

«Ил-76» тайёрасига миндик. Ҳаммамизнинг бошимиз хам, ўтирибмиз. Кўз олдимиздан ватандошлар бир-бир ўтади. Тайёранинг силкинишларидан ҳилвираб турган юрагимиз тўкилиб кетаётгандай. Бир вақти учувчилар ўтирган эшик устида қизил лампа ёнди. Ички бир туйғу билан ўрнимиздан турдик. Бир-биримизни қучоқлаб йиғладик. У ҳолатни таърифлаш қийин. Бизлар Ватан осмонига кириб келгандик.

Тошкентда мени акам кутиб олди. Уни қучоқлаганимдагина ўз тупроғимизда эканлигимга, қонга чўмилган афғон тоғу-тошлари ортда қолганлигига ишондим. Акамдан;

— Онам яхшими? — дея сўрадим. У бир қалқиб кетиб;

— Яхши, яхши, — деди шошиб. Мен унинг шошганлигига унчалик эътибор бермадим.

Уйимиз остонасидан ҳатлагандагина акамнинг мендан ниманидир яширганлигини ҳис қилдим. Ҳар ён саранжом-саришта, аммо ҳувиллаб қолгандай эди. Менинг келганлигимни эшитиб, қариндош-уруғ йиғилди. Лекин ҳаммаси айбдордай кўзимга тик қарай олмасдилар. Акамдан онамни сўрайман:

— Қидириб кетган, — дейди. Ишонаман. Аммо юрагим безовта. Ўша кун кечгача қишлоқдошлар келиб-кетишди. Энг сўнггида уйда, тоғам, бувим ва бошқа қариндошлар қолди.

Шунда тоғамдан, юрагимни ҳовучлаб, онамни қаерга қидириб кетганлигини сўрадим. Тоғам узоқ сукутдан сўнг;

— Болам, пешона экан. Онанг йўқ, — деди. Юрагим тўхтагандай бўлди. Кўз олдим қоронғулашиб, онамни остонада сўнгги бор кузатган ҳолати қошимга келди.

— Ўзингга эҳтиёт бўл, болам. Сенларни ҳам она, ҳам ота бўлиб ўстирдим. Мени омон юрсин десанг, ўзингга эҳтиёт бўл! — деган овози қулоқларим остида жаранглайверди.

Абдурашид НУРМУРОДОВ

АРМОНЛАРИМ

Бошимни маҳкам чангалладим. Бувим ўз қучоғига олди....

...Энди ака, мен кетай. Қишлоққа бориб, онамнинг қабрини зиёрат қиламан.. Кеча ҳам марҳум дўстларим билан ёнимга келганди. Кўнглим ғаш. Раҳматли марҳумлигида ҳам менинг қисматимдан безовтага ўхшайди. Уни жуда-жуда кўргим келаяпти. Жуда-жуда соғиндим.

Қайғудош кунларинг, юрагингга яқин одамга бор ҳасратларингни тўккинг келар экан. Сиз билан суҳбатлашиб бир оз енгил тортдим. Раҳмат сизга. Йўлингиз тушганда, «шу ерда ҳам бир укам бор эди», дея йўқласангиз бошимиз осмонга етади. Бувим икковимиз яшаймиз. Дўстларим, акаларим сўроқлаб борса, бувим ўз қизи тирилиб келгандай поюпатак бўлади. Онамни ёдлайверади.

Омон бўлинг ака!

У кетди. Тасаллига ярамай қолган қўлларим шалвираб қолавердим. Ёрдам қила олмаган инсонга тасалли берасан. У менинг тасаллиларимга муҳтож кўринмади. Ўлим билан юзма-юз келган кунларидан бир лавҳа ҳикоя қилди. Бу лавҳа юзлаб кунларининг бир лаҳзаси эди.

Бугунги кунларда унинг ўрнига ўқишга суқулиб кирган жўмард ким экан? Ҳойнаҳой унинг отаси, онаси бор бўлса керак. Ғофур ўқ остида юрганда, у қай гўшаларда макон қурган экан?

Кўнглим ғаш, дилим хуфтон. Юрагимда армонларим йиғлайди.

Эҳ, лаънати турғунлик даврининг томирлари, ҳамон зарпечак мисол чирмашгани чирмашган.

Ҳуқуқшунослик. Қайта қуриш шамоли шу муҳташам бино эшигини ҳалиям очмаганга ўхшайди. Ёки менга шундай туюлмоқдами. Йў-ўқ, очма-ға-ан. Туйғуларим алдамайди. Вақтли матбуотда, жамиятимизнинг нур тушмаган пучмоқларининг кўп нопок жойлари очилиб, ошкор шу йиллар ичида ул ҳужраларда қандай уфунат эсганлигини айтмоқдамиз. Билганлар елка қисишмоқда, билмаганлар ёқа ушлашмоқда. Баҳамжиҳат қўл ушлашиб, қайта қуриш ирмоғини бижғиган кулба устига буриб юбормоқдамиз. Давр жондорлари эса жон талвасасида коваклarга ўзларини уришмоқда. Коваклардан унчалик ҳавотир олмаймиз, сув йўл топади. Тасқараларни инларидан қувиб ҳайдайди. Аммо бир газ юқорида, сув ҳам, шамол ҳам таъсир қилмайдиган забардаст бинолар бор. Уларнинг ичидаги машҳур каламушу, улуғвор сичқонни қувиб солиш осон кечаётгани йўқ. Улар на шамоллардан, на сувдан ҳайиқишади. «Дунёни сув босса, ўрдакка не ғам», қабилида, пойдеворларида тўлқин отаётган сув ва кучли зарбга дуч келиб инграётган шамолга бир йиртиқ табассум ва киноя билан қараб туришибди. Хаёлларидан эса «Эҳ, сарсон-саргардон бўлган тўлқин, боланинг ҳуштагига айланган шамол. Бошқа томонда тўлқин отиб, ўзга ерларда ҳуштак чалсаларинг бўларди. Бу метин қоядай бино кўп шамолларнинг тинкасини қуритиб, кўп тўлқинларни буғлантириб юборган. Еттинчи иқлим билан суҳбат қурувчи машҳур каламуш ва улуғвор сичқонларни уйқусини бузманглар-а», деган ширин ўй кечмоқда.

Халқнинг қарғишига дучор бўлганларни «Энди бунинг куни тўлибди», дейишади. Аммо бизнинг халқимиз жуда бардошли, қаноатли-да, куни тўлгандан сўнг ҳам кутиб ўтиришаверишади. Муҳташам бино пойида йиғлаётган шамол ва тўлқин оҳини, армонлари ва азобини эса жимгина кузатиб туришибди.

Қаноатли халқ-да... Гар бу халқ йиғилишиб муштга айланганда эди, ул бинода на сичқон, на каламуш қолиб, қўл чўзишган еттинчи иқлимга рихлат этишган бўларди.

Бу маърузаларнинг ҳаммаси орзу. Армонларим.

Боши ҳам остона ҳатлаган Ғофурга ёрдам қўлини чўза олмаган «қаноатли банда»нинг фиғонлари.

Улуғ Ватан урушининг суронли кунларини оналаримиз, боболаримиз, оталаримиз ҳикоя қилишганда лаблари қалтирайди, аъзолари титрайди, йиғлайди. Ортда қолганлари эса, у кунларни эслашганда, юракларидан сирқираб қон сизади. У уруш ялпи халқ бошига тушган қирғин эди. Ҳамма йиғларди.

Афғон уруши айрим-айрим, нотавон хонадонларда Улуғ Ватан уруши бўлиб туғилди. Фарзанд ўзга эл тупроғида қолди. Оталар, оналар темир тобутларни қучиб зор-зор йиғлашди. Урушнинг катта-кичиги бўлмайди. Ҳаммасининг ортидан ҳам бурдаланган инсон жасадлари қолади.

Бугунги тинч замонда хаёл суриб юрганларнинг кўпчилиги ҳали афғон урушининг асоратларини, жигарларимизнинг яримжон бўлиб қайтиб келишганлигини чуқур ҳис қилишганларича йўқ. Шу йиллар ичида юзлаб ярадор, яраланган жигарларим билан суҳбатлашганман. Ўқ теккан, тегмаган укаларимнинг ҳамма-ҳаммасини ярадор бўлганлигини ҳис қилганман. Ҳа, ҳаммаси яраланган. Бизлар эса баҳаво хоналарда ўтириб олиб, битмоқ арафасида турган яраларини яна тирнаб қон оқизмоқдамиз.

Эй машҳур каламуш, улуғвор сичқон! Сенинг шодмон кулгиларинг ҳам менинг армонларим. Қачонгача куласан? Хаёлларинг садо бермоқда: «Куним тўлгандан сўнг ҳам. Чунки сен халқ бўлиб туғилиб, оломонга айландинг. Оломон хун талаб қилмайди».

ХЎП ИРОДАЛИМАН-ДА. Сочларимга оқ, пешонамга ажин тушгунча кутаман, оломоннинг халқ бўлишини. Шамол ва тўлқиннинг азоблари, армонларини эса жим кузатиб тураверaман. Армонларимнинг бири, оломон халқ бўлиб шамол ва тўлқин ўркачларига муҳташам сарой ичидаги сичқон ва каламушни миндириб қўйишганда вафот қилади.

Уни ўз қўлларим билан қабрга қўяман.

Қолганларин қачон кўмилишини худо билади...

5

6

«Новости» матбуот агентлиги янгиликлари

Тижорат ахбороти маълумотлар банки

АПН 25 йилдан ортиқ вақтдан буён ахборотларни халқаро алмаштиришда қатнашиб келмоқда. «Новости» матбуот агентлигининг жаҳондаги 25 мамлакатида вакиллари, СССРнинг барча йирик шаҳарларида мухбирлари бор. Ўзининг нашриёти хорижга ўнлаб журналлар ва газеталар чоп этиш билан бир қаторда, АПН минглаб ҳужжатлар бўлган **маълумотларнинг автоматлаштирилган банкка эга.**

АПН хорижий шерикларининг истакларини инобатга олиб, амалий тижорат ахбороти юзасидан «СОВИНФО» маълумотлар халқаро ихтисослашган банкини таъсис этди, у электрон турда йирик регионал хорижий автоматлаштирилган тижорат базаларига (АҚШ, Ғарбий Европа, Япония) тўплаш, алмаштириш ва амалий ахборотлар олиш учун мўлжалланган маълумотларни узатади.

Агар сизнинг корхонангиз, ташкилотингиз ёки кооперативингиз хорижий шериклар билан ҳамкорликдан (экспорт, импорт, кооперация, биргаликда корхона ташкил этиш ва ҳоказолардан) манфаатдор бўлса, унда ташкилотингиз тўғрисидаги ахборотларни маълумотлар банкига киритиш сиз томонингиздан қўйилган тўғри қадам бўлади.

Сизнинг маълумотларингиз ташкилотингизнинг шунчаки реклама қилишдан иборат бўлиб қолмайди. Улар «СОВИНФО» банкида узоқ вақт мобайнида сақланади ва совет бозори билан қизиқувчи ҳамда аниқ амалий ишга жазм қилган **минглаб хорижий фирмалар** унга мурожаат қиладилар.

Ташкилотингиз тўғрисидаги ахборот «СОВИНФО» маълумотлар банкига киритилиши учун халқаро стандарт бланкига жавоб берадиган зарур бўлган маълумотлар билан тўлдиришнинг ўзи кифоя қилади. Тавсия қилаётган бланкнинг ҳар бир банди сиз изланиш олиб боришингиз мумкин бўлган белги ҳисобланади. Сизнинг анкетадаги тўлдирмай очиқ қолдирган банд маълумотлар миқдорини камайтиради. Барча бандларини тўлдиришга ҳаракат қилинг.

Сизнинг маълумотларингиз электрон ахборот талабларига мувофиқ инглиз тилига таржима қилишда алоҳида ишланади ва маълумотларнинг хорижий банкларига халқаро алоқа йўли орқали киритилади.

Сизнинг маълумотларингизни ишлаш, таржима қилиш ва маълумотларнинг банкига ахборотни киритиш 480 сўмни ташкил қилади. Шу миқдордаги суммани СССР «Жилсоцбанк» (МФО 299093) бошқаруви ҳузуридаги опер («СОВИНФО»)нинг 55114671-ҳисобига ўтказишингиз лозим.

«Новости» матбуот агентлиги «СОВИНФО» амалий ахборотининг автоматлаштирилган халқаро банки бланкасини қуйидаги адресдан олишингиз мумкин: 700047, Тошкент, Романовский кўчаси, 1, Ўзбекистон ССРдаги АПН бўлими.

Маълумотлар олиш учун (Тошкентда) қуйидаги телефонлардан фойдаланиш мумкин: 32-23-71, 33-43-27.

Тўлдирилган бланкани қуйидаги адресга юборинг: 103786, ГСП, Москва-9, Зубовский б-р, 4, АПН, ГРИД.

Хорижддан хабарлар

Чет эл ёшлари ҳаётидан

ДАМАШҚ. Сурия пойтахтида Арабистон Социалистик Тикланиш партияси (АСТП)нинг ёшлар ташкилоти бўлган Сурия революцияси ёшлари Уюшмасининг V съезди очилди. АСТП Бош секретари, Сурия Араб Республикасининг Президенти Ҳафиз Асад уюшманинг юз минглаб аъзоларидан вакил бўлиб келган анжуман делегатларига, чет эллик меҳмонларга, шу жумладан ВЛКСМ вакилларига катта нутқ билан мурожаат қилди. У Сурия жамиятининг революциядан кейинги асосий ривожланиш босқичлари хусусида тўхталиб ўтди, шу йўлда қўлга киритилган ютуқларни таъкидлади.

Ҳ. Асад Совет-Сурия муносабатларининг ҳолатига юксак баҳо бериб, унинг тарихий характерини таъкидлади.

ПАРИЖ. Франциялик ёш коммунистлар бутун жаҳонда янги давр — қуролсизланиш даврига қадам қўйган кескинликни юмшатиш жараёнининг давом эттирилишини ёқламоқдалар. Франция коммунистик ёшлар ҳаракатининг Париж яқинидаги Женвилье шаҳрида очилган съездида нутқ сўзлаган Франция Коммунистик ёшлар ҳаракати бош секретари Жак Пэрре шуларни таъкидлади. Съездда француз ёшларининг мамлакатнинг барча бурчакларидан келган 1300 вакили иштирок этмоқда.

Биз ҳар бир мамлакатда ҳарбий эҳтиёжлар учун қилинаётган харажатлар ўн фоиз қисқартирилиши учун курашишга даъват этамиз ва бу маблағни учинчи дунё мамлакатларида авж олган очлик ҳамда касалликларга қарши курашга, саводсизликни тугатишга сарфлашни таклиф этамиз, деди Жак Пэрре. Миллионлаб француз йигит ва қизлари ўзларини бу адолатли курашга дахлдор, деб ҳис қилмоқдалар. Улар орасида фақат ёш коммунистларгина эмас, шу билан бирга экологиячилар, пацифистлар, художўйлар, турли сиёсий эътиқодларга эга бўлган кишилар бор. Франция коммунистик ёшлар ҳаракати ҳозир жипслашиш учун айниқса катта имкониятлар бор деб ҳисоблаб, француз ёшларини бирлашишга даъват этади.

Женвильедаги съезд делегатларининг нутқларида ишсизликдан ва иш ҳақи даражасининг пастлигидан анча азият чекаётган, илм олиш ва профессионал тайёргарлик, адолатсизликка ва ирқчиликка қарши кураш муаммолари ҳаяжонга солаётган Франция ёшларининг келажагидан ташвиш билдирилди.

(ТАСС).

ҚЎШМА ДЕКЛАРАЦИЯ ҚАБУЛ ҚИЛДИЛАР

УЛАН-БАТОР. (ТАСС). Мамлакат сиёсий кучлари мулоқотида иштирок этаётган МХРП, Монголия демократик партияси, Монголия социал-демократик партияси, Монголия демократик иттифоқи, социал-демократик ҳаракат, янги тараққийпарвар уюшма ва Монголия студентлари уюшмаси «Сиёсий декларация» билан майдонга чиқдилар.

Ҳужжатда, деб хабар беради МОНЦАМЭ агентлиги, унга қўшилаётган барча партиялар ва кучлар мамлакат ҳамда халқ бирлигини мустаҳкамлаш ва манфаатларини таъминлаш йўлида ўз масъулиятларини тўла-тўкис ҳис этаётганликлари, мазкур вазифага мувофиқ жамиятни демократиялаш жараёнида иш олиб боришга қатъий бел боғлаганликларини баён этаётганликлари таъкидланади.

Монголиянинг равнақи, умуминсоний қадриятлар ва жаҳон маданияти тажрибаси асосида инсонпарвар демократик социализм барпо этиш, шунингдек миллий хусусиятларни сақлаб қолиш улар ишининг асосий мақсадидир. Томонлар қонунлар ва мавжуд ҳуқуқ нормаларини ҳурмат қилиш, Монголия мустақиллигига ва миллий манфаатларига зарар етказмаслик принципларига амал қилиш ниятидадирлар. Улар қўшни ва бошқа давлатлар билан тинч-тотув яшаш ҳамда тенг ҳуқуқли ҳамкорлик қилиш принципларига риоя этадилар. Томонлар тенг ҳуқуқлилик, бир-бирларини ўзаро ҳурмат қилиш ва ички ишларга аралашмаслик ҳамда бир-бирларига қарши куч ишлатмаслик принципларига роия этадилар, шунингдек ўзаро маслаҳатлашувлар асосида сиёсий масалаларда ҳамжиҳатликка эришишга интиладилар. Монголия сиёсий партиялари ва кучларининг жамоат манфаатларини намоён этиш қобилияти давлат органларига адолатли ва демократик сайловлар асосида белгилаб берилиши кераклиги ҳам таъкидланди.

Ҳужжатда мазкур декларация ғоясини эътироф этувчи ва қўллаб-қувватловчи сиёсий партия ва кучлар билан ҳамкорликка тайёрлик ифода этилган, деб таъкидлайди агентлик.

БУЮК БРИТАНИЯ. Жаҳон эстрадаси рок юлдузи Дэвид Бови Лондонда бўлиб ўтган матбуот конференциясида дунёнинг кўпгина мамлакатлари бўйлаб «Саунд энд Вижн 1990», деб номланган ижодий сафарга чиқиш ниятида эканлигини айтди.

СУРАТДА: Дэвид Бови.

АП-ТАСС суратлари.

ГДРда сайловолди кампанияси давом этмоқда

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР халқ палатасига дастлабки муқобиллик тарзидаги эркин сайловгача ўн кундан камроқ вақт қолди. Ҳар куни бутун мамлакат бўйлаб сайловолди митинглари ва партияларининг, сиёсий бирлашмалар ва уюшмаларнинг йиғилишлари ўтмоқда.

ГДР марказий сайлов комиссиясининг хабарига кўра, ўз номзодларини кўрсатадиган 24 та партия ва сайловолди уюшмаси узил-кесил аниқланди. Сайловгача қолган вақт мобайнида уларнинг барчаси сайловчиларга ўз программаларини баён этиб бериш учун фаол куч-ғайрат сарфламоқдалар. Демократик кучлар партияси раиси Г. Гизи, масалан, — сайловчилар билан кунига қарийб олти марта учрашмоқда.

Сайловолди курашининг баъзи қатнашчилари мансабдор кишилардан — ГФРдаги пешқадам сиёсатчиларнинг мададидан ҳам фаол фойдаланмоқдалар.

Февраль ойида АҚШда ишсизлар 6,6 миллионга етди

ВАШИНГТОН (ТАСС). Шу йил февраль ойида АҚШда 6,6 миллион ишсиз бор эди. Бу, иш билан банд бўлган барча америкаликларнинг 5,3 фоизини ташкил қилади. АҚШ меҳнат министрлиги бу ерда шу ҳақда хабар берди. Статистика маълумотларига қараганда, ўтган ойда мамлакатда иш билан банд одамлар жами 118 миллион кишини ташкил этган.

АҚШдаги ишсизлик даражаси мана тўққиз ойдирки, шу кўрсаткич атрофида бўлаяпти. Унинг нисбатан барқарор сақланиб туришига аввало саноатнинг ишлаб чиқарувчи тармоқларида йўқотилган иш ўринлари хизмат кўрсатиш секторида кўпайиши билан қопланаётганлиги ёрдам бераяпти. Хизмат кўрсатиш секторида иш ўринлари кўпаётганлигини ҳисобга олмасак АҚШ саноатининг ишлаб чиқарувчи тармоқларидаги иш жойларининг қисқариши мана 11 ойдирки, давом этмоқда. Масалан, февраль ойида иқтисодиётнинг бу муҳим секторида 221 минг иш ўрни йўқотилди. Бунинг жуда кўп қисми автомобилсозлик саноатига тўғри келади.

Сўнгги иқтисодий кўрсаткичлар иқтисодчилар ва маъмурият вакилларида бирмунча умид уйғотди. АҚШ президенти ҳузуридаги иқтисодий кенгаш раиси Майкл Боскиннинг таъкидлашича, Меҳнат министрлигидаги ҳозирги статистика маълумотлари «иш билан машғуллик жабҳасидан хуш-хабарлар» олинишидан далолат бермоқда. «Иқтисодиёт пасайиш давридан кейин 1990 йилда бирмунча илгари силжиётгани»дан далолат беради, деб таъкидлади у.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

САЙЛОВЧИЛАРДАН ҚАСОС ОЛДИ

ФРАНЦИЯ жанубидаги кичик шаҳарлардан бирининг ҳокими Пьер Леваль навбатдаги сайловда ҳокимликка сайланмади. Бунга чидолмаган Леваль сайловчилардан ўч олмоқчи бўлди. Сайлов натижалари эълон қилинган куннинг эртасига тонгда туриб, тракторга ўтирди-да, ўз ташаббуси билан қурилган стадиондаги футбол майдонини пайҳон қилиб ташлади.

ЭНГ БАЛАНД БЎЙЛИ КИШИ ОЛАМДАН ЎТДИ

«НОТИСИАШ» рўзномасининг хабарига кўра, ер юзидаги энг баланд бўйли киши Габриэл Мондлане 45 ёшида Мапуту шаҳрида вафот этди. Бўйи 2 метру 70 сантиметр бўлган Мондлане «Гиннеснинг рекордлар китоби»дан ўрин олиб, жаҳонга машҳур эди. Унинг худди шу баланд бўйи ўлимига сабаб бўлди. Габриэл кўпдан бери оёқлари оғришидан нолиб юрарди. Икки йил муқаддам ЖАР касалхоналаридан бирида операция ҳам қилинди. Афсуски, уйидан ҳовлига чиқаётганида, оёғи қайрилиб кетиб, йиқилиб тушади-да, боши қаттиқ жароҳат олади. Габриэл касалхонага кета туриб, йўлда вафот этди.

ОЛИМЛАР ҚИШЛОҒИ

ХАНОЙ шаҳридан 150 километр узоқда Хонг-Лок номли қишлоқ бор. Маҳаллий аҳоли уни «Олимлар қишлоғи» деб атайди. Гап шундаки, 6,5 минг аҳолиси бўлган Хонг-Лок мамлакатга 4 профессор, 11 фан доктори, 45 врач ва дори тайёрловчи, 425 турли олий ўқув юрти битирувчиларини тайёрлаб берган.

АНТИҚА ҚУРИЛМА

БУНДАН буён ўзига-ўзи хизмат қилувчи дўконларда ўғирлик содир бўлмайди. Американинг Коннектикут штатилик дўконларда ўғирликнинг олдини олувчи қурилма ихтирочиси Хейл Бейкер шундай фикрдадир. Ҳажми унча катта бўлмаган қора қутидан тез-тез — соатига минг марта паст овозда қуйидаги овозлар эшитилади: «Мен номусличман. Мен ўғри эмасман. Агар ўғирлик қилсам, қамоққа тушаман-ку!». Минглаб америкалик дўкондорлар бу қурилмани сотиб олдилар. Савдо компаниялари фикрича, ўғирлик кундан-кунга камайиб бормоқда.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Мудом бор бўлсин Наврўз!

Азиз ўртоқлар!

Ўлкамизда тароватли баҳор шабадаси эсмоқда. Бу — шодиёна янгиланиш, яшариш, оламнинг гўзаллик буржига кириш онлари. Жумҳуриятимизнинг шаҳар ва қишлоқларида нашъу-наволи байрамимиз — Наврўз тараддуди. Наврўз деҳқончилик, бунёдкорлик байрами! Қадим-қадимдан айнан шу куни ерга уруғ сепилган, янги-янги орзулар, яхши ниятлар билан янги йилга қадам қўйилган.

Наврўз азал-азалдан узоқ яқиндаги элатларни бирлаштирган, халқларни бир-бирига яқинлаштирган. Наврўз қувончларини турли миллатлар мазҳаби, ирқидан қатъи назар, ҳар бир халқ, элат биргаликда баҳам кўрган, тантана қилган. Наврўз — дўстлик айёми!

Ўзбек халқининг қадим-қадимдан келаётган ажойиб бир одати бор. Улуғ айём кунлари ҳамма бир-бирини муборакбод этади, ёру дўстлар, оға-ини, қариндошлар гина-қудуратини унутиб ўзаро дийдор кўришадилар. Илгарилари бундай табаррук кунларда урушлар ҳам тўхтатилган. Меҳр — оқибат ришталари мустаҳкамланган, дилларни эзгулик, чароғонлик эгаллаб, одамлар бир-бирлари билан апоқ-чапоқ бўлиб кетишган. Наврўз халқимиз учун ардоқли қутлуғ анъанадир.

Бундай байрамлар бошқа халқларда ҳам бор. Инсоният борки, улуғ айём кунлари дастурхон тузаб, меҳмон кутади, дўсту биродарларини чорлайди. Меҳмон — отангдан улуғ, дейди халқимиз. Шу боис меҳмоннинг ёшига, даражасига, миллати ва динига эътибор берилмайди, барчага бирдай иззат-икром кўрсатилади. Қўлига сув қуйиб, оқкўнгиллик рамзига айланган оппоқ сочиқ тутилади. Бинобарин, Наврўз меҳмондўстлик айёмидир!

Ота-боболаримизнинг эзгу одатларига амал қилиш, уларни келгуси авлодларга етказиш ҳар биримизнинг фарзандлик бурчимиздир. Ота-боболаримиз бизга миллат айирмаслик, барча халқлар башарият фарзанди эканлиги ҳақида таълим-тарбия бериб келганлар. Инсоният тарихига назар солсак, ҳеч қачон ҳеч бир миллат маҳдуд яшамаганини кўрамиз. Эллар-улуслар ҳамиша бир-бирларидан куч ва рағбат олиб, илм ва ҳунар ўрганиб келганлар.

Ақлу-заковат соҳиблари ўз фаолиятларини ҳамиша инсониятнинг баут-саодати, эл-улуснинг ўзаро ҳамкорлиги, халқларнинг тинч, осойишта ва фаровон турмуш кечиришлари учун бағишлаганлар. Наврўз — байналмилал айём!

Инсон ҳаётининг асл маъноси одамийлик фазилатларини кўрсатишга, ўзининг бутун куч-қудратини, истеъдодини, халқ манфаати йўлида эзгу ва хайрли ишларга сафарбар этишдадир. Мамлакатимизда ошкоралик ва демократия истиқболларига кенг йўл очиб берган партия ва ҳукуматимиз бугунги кунда барча имкониятларни ана шу мақсадларга қаратмоқда.

Ҳар бир хонадонимизнинг осойишталиги, турмушимизнинг тўкин бўлиши учун, асл одамийлик учун кураш ҳаммамизнинг ва ҳар биримизнинг асосий ва муқаддас матлабимиз бўлмоғи зарур. Зотан, Наврўз қалбларга ёруғ истиқбол уруғини сочиш айёмидир!

Наврўзи олам ташриф буюрганида кун ва тун салтанати тенглашади. Бунда теран рамзий маъно бор. Наврўз келтирган тенглик ва адолат ҳамма жойда осойишталик ва хуррамлик, тинчлик ва фаровонлик барқарорлигини тақозо қилади. Наврўз адолат ва тенглик айёмидир!

Муҳтарам ҳамюртлар, азиз элдошлар!

Мамлакатимиз масъулиятли дамларни бошидан кечирмоқда. Зиммамизда ижтимоий-иқтисодий ҳаётимизни замон талаблари даражасига кўтаришдек кечиктириб бўлмайдиган вазифалар турибди. Бу вазифалар ҳар биримиздан ғоят чуқур масъулият, ҳар қачонгидан ҳам аҳиллик ва ҳамкорликни талаб қилади.

Жумҳуриятимизнинг ишчилари, деҳқонлари, зиёлилари! Ота-оналар, опа-сингиллар, келажагимиз бўлган ёшлар, нури-дийдаларимиз, келинг, ҳаммамиз бир бўлиб, қўлни қўлга бериб, моҳиятан эзгу ва хайрли ишларга сафарбарлик айёми бўлган қадимий ва навқирон умумхалқ байрамимиз Наврўзни гина-кудурат ва адоватсиз, халқимизга хос бағри кенглик, меҳригиёлик билан ўтказайлик.

Яхшилик нур келтирар. Наврўз қуёши ҳар бир хонадонга, ҳар бир киши қалбига яхшилик, меҳр-оқибат, эзгулик нурларини сочаверсин!

НАВРУЗ БАЙРАМИНИ УТКАЗУВЧИ ЖУМҲУРИЯТ ТАШКИЛИЙ ҲАЙЪАТИ.

Сиз ёқтирган таомлар

Ўлкамизда баҳор фасли. Ҳаммаёқ яшариб, кундан кунга гўзаллашиб бормоқда. Ҳадемай халқимизнинг азалий айёми Наврўз кириб келади. Бу қутлуғ кунни қарию ёш интиқиб кутмоқда. Хонадонларда, маҳаллаларда, хўжаликларда, корхоналарда, ўқув даргоҳларида тайёргарлик ўзгача. Жумҳуриятимизда яқин яқинларгача шундай тантанали байрамга ҳозирлик бунчалик аҳамият касб этмаган бўлса керак.

Биз кўпгина муштарийларимиз, ёш оила қурганлар, толибаларимиз илтимосига биноан Наврўз таомлари ва уларни тайёрлаш усуллари ҳақида ҳикоя қилиб беришга қарор қилдик. Бу борада бизга таниқли олим, ўзбек таомларининг машҳур тарғиботчиси Карим ака Маҳмудовнинг китоблари ва бошқа кўпгина моҳир пазандалар ёрдам беради. Биз бугун сумалак ва ҳалимни тайёрлаш ҳақидаги ҳикоямизни бошлашдан олдин, Сиз азиз муштарийларга ҳам мурожаатимиз бор. Агар ҳикояларда Наврўз айёми кунларида кўпчиликнинг таомилидан чиқиб кетган бошқа тансиқ таомларни тайёрлаш усуллари ҳақида бизга ёзиб юборсангиз, савоб ишга бош қўшган бўласиз.

СУМАЛАК

Буғдойнинг энг яхши навидан сотиб олиб, уни яхшилаб тозалайсиз. Сўнгра эса совуқ сувда ювасиз ва сирланган идишга солиб, уч кунгача ивитиб қўясиз.

Белгиланган муддат ўтгач уни сувдан олиб, тоза фанер тахта устига 1-1,5 сантиметр қалинликда ёясиз. Унинг устини эса дока билан ёпасиз. Сўнгра ёруғроқ, аммо қуёш нури тушмайдиган жойга қўясиз.

Буғдой униб чиққунча ҳар куни эрталаб бетига сув сепиб турасиз. Буғдой униб, майсаси игна бўйи бўлганда (3-4 кундан сўнг) ўсимтани 15х15 сантиметрли қилиб кесиб, фанердан ажратиб оласиз ва келида туйиб, лаганга соласиз. Устидан пича сув қуйиб, аралаштириб, докада сузиб, шарватини чинни косага қуясиз. Турупини яна лаганга солиб, сув аралаштирасиз ва сузиб шарватини бошқа чинни косага соласиз. Шу тариқа бу ишни уч марта қайтариб, ҳар сафар ҳосил бўлган шарватни алоҳида-алоҳида идишга қуйиб оласиз. Қозонни қиздириб пахта мойи солиб, яхшилаб доғлаб, бир соат совутасиз, сўнгра ёққа ун ва биринчи сузилган шарватни солиб, яхшилаб аралаштирасиз. Ҳосил бўлган аталани ёғоч чўмич билан аралаштиринг ва қумоқ-қумоқ бўлиб қолмаслигига эътибор беринг, аталани баланд оловга қўйиб қайнатганингиздан кейин иккинчи сузилган шарватни қўшасиз ва бу ҳам қайнаб чиққач, учинчи сузилган шарватни қуйиб соласиз. Сумалак қайнаб, қуйила бошлаганда уни ёғоч куракча билан бетўхтов ковлаб турасиз, акс ҳолда қуйиб кетиши мумкин. Сумалакнинг тагига олиб кетмаслиги учун қозонга ўрик данагидек келадиган 15-20 та силлиқ тошчаларни ювиб соласиз. Тошчалар ўрнига баъзан ёнғоқ ҳам солинади.

Тайёр сумалак қуюқ аталадек, ранги оч жигар ранг, мазаси ширин бўлиши керак. Агар сумалак татиб кўрилганда ундан ачимтир там келиб турса, унда сумалакка бир оз сув қуйиб қайнатишни яна давом эттирасиз.

Сумалак тайёр бўлгач, қозонни оловдан олиб, димлаб қўясиз ва 2-3 соатдан сўнг пиёлаларга қуйиб дастурхонга тортасиз. Ёнғоқ солган бўлсангиз, олиб, чақиб, ҳар бир пиёлага бир нечтадан мағиз соласиз.

Сумалак тайёрлаш учун: 0,5 кг қайроқи буғдой, 0,5 кг оқ буғдой уни, 15-20 та ёнғоқ ёки шунча тошчалар керак бўлади.

Доғлаш учун 1 кг пахта мойи керак бўлади.

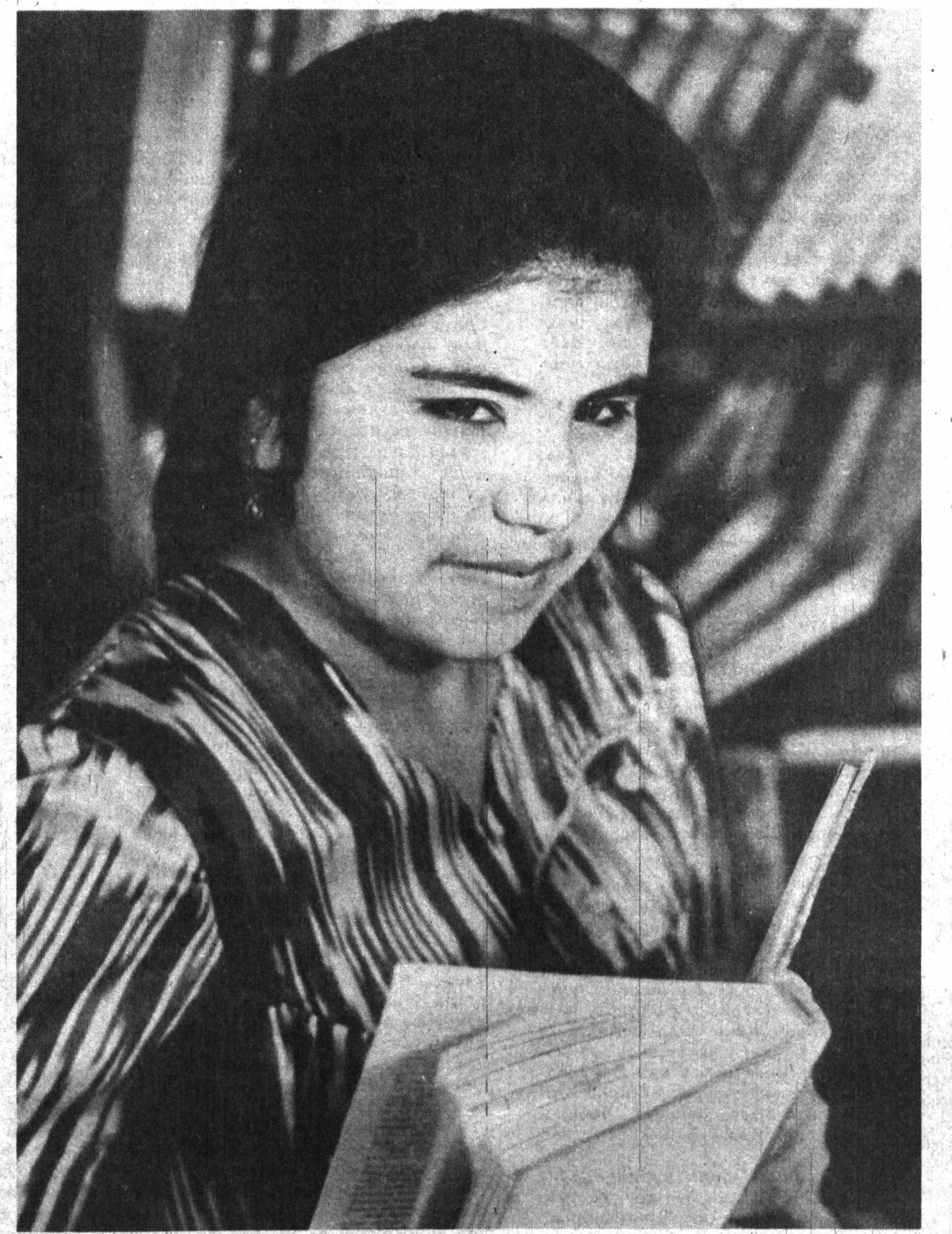
ҲАЛИМ

Қайроқи буғдойни келида сув солиб туйиб, пўстини чиқарасиз. Сўнгра қипиғини елпиб ташлайсиз ва яна келига солиб, ҳар бир дон 2-3 бўлак бўлиб майдалангунча туясиз ва ғалвирдан ўтказиб олиб қўясиз.

Таом пиширишдан 5-6 соат олдин уни қайноқ сувга бўктириб, устини ёпиб қўясиз. Қозонда ёғ яхши доғ бўлгандан кейин 50-60 граммлик қилиб кесилган қўй ёки мол гўштини солиб қовурасиз. Сўнгра қозонга тайёрлаб қўйилган буғдойни солиб, устидан сув қуясиз-да, 1,5-2 соат давомида милтиллатиб қайнатасиз ва муттасил ковлаб турасиз. Агар буғдой пишмай туриб, суви буғланиб кетса, оздан-оздан қайноқ сув қуйиб турасиз.

Пишган ҳалимнинг буғдойи эзилган, гўшти эса ҳил-ҳил бўлиб кетади. Айни шу вақтда ҳалимнинг тузини ростлайсиз ва лаганга сузиб, бетига мурч ва бир оз туйилган долчин сепиб, дастурхонга тортасиз.

Ҳалимга: 1 кг буғдой, 600 грамм гўшт, 400 грамм ёғ, таъбга қараб туз ва бир чимдим долчин солинади. (Агар одамга қараб кўпроқ тайёрламоқчи бўлсангиз, масаллиқларни ҳам кўпайтириб борасиз).

Маъмурахон Турсунова Уйчи ноҳиясидаги 12-ҳунар-техника билим юртининг талабасидир. Китоб мутолаа қилиш унинг энг яхши кўрган машғулоти. Йилига 25-30дан ортиқ китоб ўқишга вақт ажрата олади у.

А. ЮСУФБОЕВ суратга олган.

Тошкентда «Чорсу» меҳмонхонаси

Рўзномамизда турғунлик йилларида пойтахтдаги кўпгина кўча ва майдонларга ўйланмай-нетмай номлар берилаверганлиги ҳақида бир неча бор ёзгандик. Бунинг натижасида эса тарихий жойларнинг номлари унутилиб кетилаётганди. Лекин қайта қуриш ва ошкоралик бу муаммони ҳал эта бошлади. Тошкентнинг кўпгина кўчалари ва майдонлари ўзининг асл номини олмоқда. Улар фақат ўзбекча номланмоқда.

Яқинда Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси ҳузуридаги жой номларини белгиловчи комиссия рўзномалардаги чиқишларни ҳамда кўпчиликнинг истак ва хоҳишларини эътиборга олиб, «Москва» меҳмонхонасини «Чорсу» деб аташга қарор қилди. Бу билан пойтахтдаги шу даҳанинг қадимий номи тикланди.

Болалар фонди кўп болали оилаларга ёрдам бермоқда

МОСКВА. (ТАСС мухбири). В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди Москвадаги кўп болали оилаларнинг элликтаси ўртасида ўтказган тадқиқотлар оилада киши бошига ўртача даромад — йигирма саккиз сўмни ташкил этганини кўрсатди.

Болалар фонди ана шу оилаларга 170 минг сўм пул ажратди, Москва шаҳар Совети ижроия қўмитаси эса уларга нақд пулсиз ҳисоб-китоб йўли билан бағоят тақчил молларни харид этишга рухсат берди. Энди болалар фонди болалар кийим-кечаклари, холодильниклар, кир ювиш ва тикув машиналари, телевизорлар, мебель, шунингдек тақчил бўлибгина қолмай, кўп болали оилаларнинг ҳамёни кўтармайдиган бошқа кўпгина буюмларни сотиб олмоқда.

Болалар фонди хайрли иш қилди, албатта. Лекин у фақат эллик оилага ёрдам берди; жамоат ташкилоти давлат кўламидаги муаммони ҳал эта олмайди. Жумҳуриятларнинг Министрлар Советлари ва барча даражалардаги маҳаллий идоралар СССР Министрлар Совети хотин-қизлар ва оилаларнинг аҳволини яхшилашга доир давлат программасини тайёрлашни ниҳоясига етказишини кутиб ўтирмай, кам таъминланган ва кўп болали оилаларга ёрдам беришни ўйлаб кўришларига фурсат етган бўлса керак.

Ижодкор ёшлар бўлими почтасидан

Қўғирчоқ театри очилди

БУХОРО ШАҲРИДАГИ қўғирчоқ халқ театри кўпчиликка маълум. Театр саҳналаштирган асарларни вилоятдаги ҳар бир мактаб ўқувчиси, айниқса, кичкинтойлар томоша қилишга орзуманд. Бироқ, йўлнинг олислиги ва бошқа бир қатор сабаблар туфайли улар истаги ҳамиша ҳам амалга ошавермайди. Ғиждувонликлар шу муаммони ечишга муваффақ бўлдилар.

Пионерлар уйи ҳузурида ноҳия комсомол қўмитаси ташаббуси билан «Бахтли болалик» қўғирчоқ театри тузилди. Ғиждувон шаҳридаги мактабларнинг ёш ҳаваскорларидан иборат театрни ташкил этиш учун катта маблағ сарфлашнинг ҳожати бўлмади. Бухоро халқ қўғирчоқ театридан «Сеҳрли қўчқор», «Ҳасан бахт излайди» сингари қизиқарли саҳна асарлари арзон нархда сотиб олинди. Шаҳардаги «СССР 50 йиллиги» номли мактабнинг яқинда қурилиб фойдаланишга топширилган 300 ўринли клуби эса театр жамоаси ихтиёрида.

Ёш, иқтидорли режиссёр Бобур Ғайбуллаев раҳбарлигидаги театр жамоаси шу кунга қадар ўндан зиёд ўрта мактаб ва болалар боғчалари қатнашчилари ҳузурида ўз санъатларини намойиш этди. Ёш томошабинларга Алижон Шарипов, Феруз Остонов, Гулсара Шокировалар ижро этган роллар, айниқса, манзур бўлмоқда.

И. ИБРОҲИМОВ.

Томошадаги «томоша»

БУ САРЛАВҲАНИ ўқиб ажабланаётган бўлсангиз керак. Ҳечам елка қисадиган жойи йўқ. Чунки, баъзан ана шунақа «томошалар» ҳам бўлиб турар экан.

Бизнинг мактабимизга «Сатира ва юмор» театрининг «Темир хотин» спектакли учун патта беришди. У ерга 11-, 10-ва 9-синф ўқувчилари борадиган бўлишди. Бошқаларда нима бўлганини билмайман-у, лекин бизнинг синфда пулни синф раҳбаримиз зўр машаққатлар билан йиғиб олдилар.

Паттани ҳамманинг ўз қўлига бердилар. Олиб ҳайрон бўлдим. Чунки ўриндиқ номери кўрсатилмаганди.

Спектакль ТошДУнинг санъат саройида бўлар экан. Маълум сабабларга кўра ўша куни 6 соат ўқиган эдик. Шунинг учун ҳам театрга вақтлироқ бориб, олдинги қаторлардан жой олиб ўтирдик. Ҳадемай, залдаги ўриндиқлар тўлди. Лекин ўз вақтида келган бўлсак ҳам спектаклни тик туриб кўришга мажбур бўлдик, «Ие, нега энди!», — деб ҳайрон бўлаётгандирсиз. Чунки мутасадди ўртоқлар уч ўқувчига биттадан жой ҳисоблаб патта сотишган экан. Ўша куни 1-, 23-, 28-, 196-, 243-, 249-мактабларнинг ҳаммаси келди. Бундан ташқари эшикбонлар паттасиз, пул берган бегона кишиларни ҳам киргазиб юборишди. Натижада «ит эгасини, мушук бекасини» танимай қолди. Зал шовқин, ўқувчилар жой талашиб жанжал қилишар, ҳатто иш муштлашишгача борди. Орага ўқитувчилар тушишди.

Залда оёқ босадиган жой қолмади. Шунинг учун 196-мактаб ўқувчилари бу ердан чиқиб кетишга мажбур бўлдилар. (Уларга бу спектаклни театр жамоаси ўз мактабларида қўйиб беришни ваъда қилишди) Аммо залда вазият ўзгармади.

Спектакль бир соат кечикиб бошланди. Парда уч маротаба очилиб, ёпилди. Чунки залдаги шовқин-сурондан ҳеч нимани эшитиб бўлмасди. Тўғри, мен актёрларга ҳам осон тутмайман. Бунақанги пайтда роль ижро этишнинг ўзи бўладими!

Шахсан мен иккинчи қаторда ўтирган бўлсамда, актёрларнинг гапларини аранг эшитдим. Орқадагиларни гапирмаса ҳам бўлади. Ўқитувчиларнинг эса шовқин-суронни тинчитолмай қийналишини айтмайсизми!

Шундай қилиб, бир соату 30 минутлик спектакль 1 соату 10 минутда тугади. Биз эса энди театрларга ўйлашиб борадиган бўлдик...

Саида ВОҲИДОВА,

Тошкент шаҳридаги 28-ўрта мактабнинг 10-«Б» синф ўқувчиси.

* * *

Қишлоқ жойларда кўпчилик эртадан то кечгача далада бўлади. Кун бўйи қилинган меҳнат хордиғини чиқармоқ учун «ойнаи жаҳон» мурватини умид билан бурашади. Афсус... «Долзарб мавзу», «Пахтазор — мардлар майдони», «Чорвачилик — зарбдор фронт!» каби кўрсатувларда минг бир ташвишли деҳқонга ғўза ўстириш, чорвадорга қўйларни қандай асрашни ўргатиб ўтирган бўлишади. Қизиғи шундаки, бу «ўгит»ларнинг ҳаммасини деҳқон беш қўлдек билади. Менимча улар қизиқарли кўрсатувлар тайёрлай олмасликлари туфайли қўйилса керак.

Ғ. ОЛТИБОЕВ,

Самарқанд вилояти, Оқдарё ноҳияси.

* * *

Мени таажжубга соладиган нарса, ойнаи жаҳонда бир вақтлар кишиларни хушнуд қилган «Экран хандалари», «Қўшиқ айтган етар муродга», «Дебют», «Баҳс», «Эстрада калейдоскопи», «Бизга мактуб йўллабсиз», «Шунчаки ҳазил» каби қизиқарли кўрсатувларнинг энди берилмаётганидир. Телевидение ходимлари бу борада ўз ишларини қайта қура олмаяптилар чамамда. Агар иш шу тарзда давом этаверса, бизнинг севимли кўрсатувларимиз «Назм ва наво», «Мусиқа жавони», «Оталар сўзи —ақлнинг кўзи» ҳам экран юзини кўрмай кетишига ҳеч гумонимиз қолмайди.

Яна бир гап, 6 январь куни берилган «Хуршида Ўринова куйлайди», деб номланган видеофильмда асосан мақом санъати ҳақида сўз борди ва намуналар ўқилди. Лекин кўрсатувни олиб борган диктор Раъно Жўраеванинг ташқи кўриниши эса сира мос келмайди. Мен бу билан дикторлар миллий кийим-бошга ҳам эътибор беришсин демоқчиман.

М. ҲАЙДАРОВ,

Қашқадарё вилояти.

* * *

Ижодкор ёшлар бўлимига ҳар куни шу тахлитдаги ўнлаб хабарлар келаётир. Муштарийларимизнинг турли фикрлар билан баҳоли қудрат ўртоқлашиш истагида хат йўллаши бизни қувонтиради.

Спорт хабарлари

ФУТБОЛ. Жазоирда ўтаётган Африка чемпионатида кутилмаган воқеа юз берди.

Италияда ўтказиладиган футбол чемпионатида мамлакатимиз терма командасига қарши ўйнайдиган Камерун командаси кетма-кет мағлубият туфайли Африка чемпионлиги учун бўладиган курашдан маҳрум бўлдилар.

Камерунликлар дастлаб Аннаба шаҳрида Замбия командасига 0:1 кейин эса сенегалликларга 0:2 ҳисобида ютқаздилар.

* * *

БАДМИНТОН. Бельгияда ўтказилаётган халқаро «Фландрия кубок»ида совет бадминтончилари муваффақиятли қатнашдилар.

Аралаш жуфтликда минсклик В. Шмаков, В. Чернявскаялар финалда москвалик Н. Калинский ва ленинградлик Н. Ивановалар устидан 15:6, 15:5 ҳисобида ғолиб келишди. Н. Иванова клубдоши А. Циммерман билан даниялик Т. Лотте ва М. Морклари 15:10, 15:11 ҳисобида мағлубиятга учратишди.

ТВ

14 МАРТ — ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

11.30 Математика. Ўнли касрларни бўлиш ва кўпайтириш. 12.00 «Ер киндиги». Телефильм. 12.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. СССРда миллий давлат қурилиши ва униг ҳозирги даврдаги муаммолари. 13.00 Болалар учун театр. «Качал полвон». Жумҳурият қўғирчоқ театрининг спектакли.

* * *

17.30 «Қалб қувончи». Телефильм. 18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Бир том остида». Мультфильм. 18.20 «Қизлик уйга раҳмат ёгсин». Одоб ва иффат ҳақида. 18.50 «Ўлкамизни боғроғларга айлантирайлик». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 «Тилга эътибор...» . 20.30 «Ахборот». 20.50 «Кирди кўклам кўнглима». Адабий-мусиқий композиция. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 Долзарб мавзу. 22.20 «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари». 23.35 Янгиликлар. 23.40 Кўрсатувлар программаси.

● МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 «Омадли аёллар». Беш сериялн телевизион бадиий фильм. 4-серия. — «Зина». 10.20 «Чашмалар». 10.50 Мультфильм. 11.00 Ёшлар хабарномаси. 11.40 «Дунё бўйлаб». Альманах. 12.40 Шеърият лаҳзалари. 12.45 «Камалак». Халқ ижодиёти телепрограммаларининг VIII Халқаро фестивали. «Офтобда очилган ғунчалар» (КХДР). 13.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 13.30 М. Булгаков. «Мастер ва Маргарита». К. Маркс номли Саратов академик драма театрининг фильм-спектакли.

* * *

15.45 «Мусиқий хазина». В. А. Моцарт асарларидан концерт. 17.35 Болалар соати. 18.35 «Урал оқшоми». Свердловскдан кўрсатилади. 18.55 Коллаж (реклама, эълонлар, ахборот). 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 19.30 «Восқичлар». 20.40 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Чолиқуши». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 21.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 22.00 «Крейцер сонатаси». Бадиий фильм («Мосфильм»). 1 ва 2-сериялар. 00.35 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

17.30 «Болаларга ҳайвонлар ҳақида». Ленинграддан кўрсатилади. 18.00 «Юқорига қараганда. Композитор Авет Тертерян». Фильм-концерт премьераси (Ереван). 18.30 «Гинтер ва бошқалар», 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан). 19.30 **СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари III съездида**. Танаффус пайтида (20.30) — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Бегемот ва қуёш». Мультфильм.

ЁШ ЛЕНИНЧИ

«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана

Издается на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР: ҚАБУЛХОНА — 32-56-58 ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.

513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ. ИНДЕКС: 64607.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Р. — 03158. Д. — 23197.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.